תלמוד בבלי · אחרונים · ר' יוסף ענגיל · גליוני השס · נזיקין

גליוני השס על בבא מציעא

רבי יוסף ענגיל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

גליוני השס על בבא מציעא

רבי יוסף ענגיל

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/גליוני-השס-על-בבא-מציעא/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 6
דף ב: 6
דף ג. 6
דף ג: 6
דף ד. 7
דף ה. 7
דף ה: 7
דף ו. 8
דף ו: 8
דף ז: 8
דף ח. 8
דף ט: 8
דף י. 9
דף י: 9
דף יא: 10
דף יב. 10
דף יב: 10
דף טו. 11
דף טו: 11
דף טז. 11
דף טז: 11
דף יז. 11
דף יח. 12
דף כ. 12
דף כ: 12
דף כא. 14
דף כא: 14
דף כב. 14
דף כב: 15
דף כג. 15
דף כג: 15
דף כד. 15
דף כד: 16
דף כה. 16
דף כו: 16
דף כז. 16
דף כז: 17
דף כח. 17
דף כח: 17
דף כט: 17
דף ל. 17
דף ל: 18
דף לא. 18
דף לא: 19
דף לב. 19
דף לג. 19
דף לד: 20
דף לה. 20
דף לה: 20
דף לו. 20
דף לו: 21
דף לז. 22
דף לח. 22
דף לח: 22
דף לט. 22
דף לט: 22
דף מ: 22
דף מב. 23
דף מג: 23
דף מד. 23
דף מד: 24
דף מה. 24

דף מה: 24
דף מו. 24
דף מו: 24
דף מז. 24
דף מז: 24
דף מח. 25
דף מח: 25
דף מט. 26
דף מט: 26
דף נ: 26
דף נא. 27
דף נא: 27
דף נב. 27
דף נב: 27
דף נג. 28
דף נג: 28
דף נה. 28
דף נה: 28
דף נו. 28
דף נו: 29
דף נז. 29
דף נז: 30
דף נח. 30
דף נח: 30
דף נט. 31
דף נט: 31
דף ס. 32
דף ס: 32
דף סא. 32
דף סא: 33
דף סב. 33
דף סב: 33
דף סג. 33
דף סג: 34
דף סה. 34
דף סו. 34
דף סז: 34
דף סח: 35
דף ע. 35
דף ע: 35
דף עא. 36
דף עא: 37
דף עב. 37
דף עג: 38
דף עד. 38
דף עה: 39
דף עז. 39
דף עח. 39
דף עח: 39
דף עט. 40
דף עט: 41
דף פ. 42
דף פ: 42
דף פב: 42
דף פג. 43
דף פג: 43
דף פד. 43
דף פד: 43
דף פה. 43
דף פה: 44
דף פו. 44
דף פו: 44
דף פז. 44
דף פז: 45

דף פח: 45
דף פט: 45
דף צ. 45
דף צ: 46
דף צא. 46
דף צב. 46
דף צב: 47
דף צג: 47
דף צד. 47
דף צד: 47
דף צה. 47
דף צו. 48
דף צו: 48
דף צז. 48
דף צח. 48
דף צט. 48
דף ק: 48
דף קא: 48
דף קג. 49
דף קד. 49
דף קד: 49
דף קה. 50
דף קו. 50
דף קו: 51
דף קז. 51
דף קח. 51
דף קח: 51
דף קט. 51
דף קט: 52
דף קי. 52
דף קי: 52
דף קיא. 52
דף קיא: 53
דף קיב. 53
דף קיב: 53
דף קיג: 53
דף קיד: 54
דף קטו. 55
דף קטז. 55
דף קיז. 55
דף קיח. 55
דף קיט. 56

דף ב.

או שיש להן עדים, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתכ"ט מה שהביא ראי' מכאן ואין מובן כלל מה הוצרך לראי':

דף ב:

היכא דאיכא דררא דממונא, נ"ב ע' פירש"י ותוס' ויש ראי' לפי' התוס' מגמ' נדה ו' א' כי קתני היכא דאית לי' דררא דטומאה פי' שיש שם דבר המביא לספק על הויית טומאה ומשא"כ מעל"ע שבנדה דקודם ראי' אין שם דבר המספק עלינו כלל לומר שהיא טומאה עש"ה וכזה גם כאן פי' דררא דיש בעצם דבר המחייב הספק וכפי' התוס' ושוב ראיתי בחידושי הר"ן כאן הביא גמ' נדה הנ"ל:

דף ג.

לא מהימן לי בשבועה, נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' קכ"ו:

דף ג:

אישתמוטי הוא דקא מישתמט מיני', נ"ב כל' זה לקמן ה' ב' ט"ז ב', י"ז א', קי"ח א':
שם תוד"ה מה אם ירצה כ' אבל הכא עושה תשובה כו', נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית ח' חדר י' ד"ה ונראה נמי דבשבועי כו' וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תשל"ז עש"ה ושו"ת מהרי"ו סי' קכ"ג עש"ה וסי' כ"ח ע"ש וע' נימוקי מהרמ"מ שבסוף הספר שם דס"ה ע"ב ד"ה דין אם אמר גזלתני ועוד שם דס"ו ע"ב ד"ה דין ראובן תפס בסכינו תחלה כו' עש"ה וע' שו"ת הרא"ש כלל י"א אות ה' וע"ע שם כלל ק"ח אותיות ל"א, ל"ב, וע' שו"ת מהר"ם לובלין סי' פ"א וע"ע שו"ת חכם צבי סי' ג' ד"ה ועוד דאף לפי דמיונו כו' דהיכא דאיכא ריעותא ועביד בלא"ה איסור זוטא תו לגמרי משים עצמו רשע ע"ש וא"כ י"ל דכיון דגם השוגג חשיב חטא כאן תדע שהרי חייבתו תורה חטאת לכפרה לכן תו לגמרי משים עצמו רשע ונאמן ג"כ לומר דמזיד הי' וע' עוד שו"ת חתם סופר חיו"ד סי' ד' ומש"ש באותה תשובה "אע"ג דיש לדחות קצת ראי' זו ולומר שאני התם דאי לאו דידע בנפשי' ועבד חב"ע לא הוי מייתי" עכ"ל ע"ש במחכת"ה דחי' זו לענ"ד דחוי' מעיקרא היא דמאי חזית לומר דמעיקרא רשע הי' ונשבע לשקר במזיד ועתה נעשה צדיק ואינו רוצה להביא חב"ע אמור להיפוך דעד עתה הי' צדיק ולא נשבע לשקר במזיד מעולם ומה שאומר עתה שנשבע לשקר במזיד זה שקר הוא והוא רשע עתה ורוצה להביא חב"ע והרי כך ראוי לנו

לומר יותר דהשתא הוא דאיתרע מפאת החזקת כשרות אשר לכל ישראל כיון דממ"נ הוא עבריין או בשבועה או בהבאת חב"ע וא"כ יותר יש לנו לומר דהוא עבריין בהבאת חב"ע דהשתא הוא דאיתרע ולא יהי' נאמן לאשוויי נפשי' רשע מעיקרא וז"פ וע' כזה בשו"ת נוב"י תניינא חאה"ע סי' קכ"ט אות ה' עש"ה:

דף ד.

מתקני רבנן שבועה דליתא דכוותה באורייתא, נ"ב דוגמתו חגיגה כ"ג ב' מעולם לא חידשו דבר בפרה ע"ש ברש"י ובחולין ל"ד א' תוד"ה שני שני למה ושם ל"ו ב' תוד"ה ר' יוסף:

דף ה.

אצטריך קרא היכא דחפר בה בורות כו', נ"ב כזה לקמן ק' ב' ושדה שחפר בה בורות שיחין ומערות וע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' נ"א ומש"ש א"נ האי עפרא גופי' דנפק מינייהו קמהדר לי' ק"ק שהרי אין הבור מתמלא מחוליתו:

דף ה:

ותקנתא לתקנתא לא עבדי', נ"ב דוגמתו ירושלמי סוכה פ"ג הי"א ויש תקנה אחר התקנה וע"ע שו"ת מהר"ם פדוואה סי' נ"ד ד"ה עוד טעם אחר יש לי כו' וע' שו"ת חכם צבי סי' קע"ז וע' שו"ת שבסוף ס' תורת חטאת סי' ב' ד"ה ובר מן דין כו':

שם שבועה זו תקנת חכמים היא, נ"ב כהאי לישנא לקמן נ"ח א' ופ"ג א' ושם פ"ג א' הוא ג"כ מימרא דר' יוחנן כמו כאן:

שם מיגו דחשיד אממונא חשוד נמי אשבועתא, נ"ב ע' שו"ת חיים שאל סי' ע"ד אות כ"ט אי גם החשוד על גזל עכו"ם חשוד אשבועתא וכן אי פסול לעדות וע"ע שם ח"ב סי' ל"ח אות ה' וע' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' קכ"ח דה"נ אמרי' להיפוך דמאן דחשוד אשבועה חשוד אממונא ע"ש:

שם והוה ידע, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם לובלין סי' פ"א:

שם בלא דמי משמע להו, נ"ב ע' ס' קרבן חגיגה סי' מ' ומש"ש ולענ"ד אין הקושי קושי כלל דלפי דאינשי כפי טעותם כו' קדמו בזה התשב"ץ בהקדמת הזוהר הרקיע בשורש א' ד"ה המין הב' עש"ה שרמז לזה בקצרה וע' עוד שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ט"ו וע"ש שכ' עוד דה"ה במקום דקיל להו לאינשי עדות שקר וטועים דרק לישבע לשקר הוא דאסור יש לדון ג"כ לפי טעותם וצריך להשביע העדים אף דמעיקר הדין עדות שקר הוא לאו

כשבועת שקר והחשוד על עדות שקר חשוד גם על השבועה ע"ש ומ"ש דחשוד על עדות שקר חשוד על השבועה יל"ע בזה ואכ"מ:

דף ו.

שבועה שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' רל"ח:
שם חיישי' שמא מלוה ישינה יש לו עליו, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ס"ד אות א' עש"ה:

דף ו:

תוד"ה קפץ כ' וברי' נמי לא הוי כו', נ"ב מוכח דברי' מה"ת אין לה ביטול וע' שו"ת מהרי"ל סי' ע"ב העתקתי דבריו בגליון כתובות כ"ז א' וגם מה דיש לדקדק מקושית תוס' דכאן דס"ל דגם היתיר באיסור בטל דפטור בחיוב ה"ל כהיתיר באיסור וכמובן הנה כזה יש לדקדק בפשיטות ג"כ גם משו"ת מהרי"ל שם דהקשה דתיבטל הך דבמחבואה כו':

דף ז:

דחיישי' לשתי כתובות, נ"ב לקמן כ' א':

דף ח.

בשלמא טהורה חזיא לבשר, נ"ב ע' תה"ד סי' של"ו:
שם שאילו אמר לשלוחו צא וגנוב לי וגנב פטור, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם לובלין סי' פ"א:

דף ט:

והלכתא בכפותא, נ"ב כעין זה ערכין ז' א', גליון הגרע"א ז"ל וכזה עוד ב"ק ע"ג א' והלכתא שהעידו בב"א והוזמו:
שם ומיגו דזכי לנפשי' כו', נ"ב ע' ספק מושכל בשו"ת חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות ל"ב בשם המהר"ח אבולעפיא ז"ל אם ראובן הי' חייב לשמעון לוי ויהודה ותפס בן שמעון ממונו בעד חוב לוי והוציאוהו ממנו מטעם תופס לבע"ח כו' דלא קנה ואח"כ נודע שבשעה שתפס כבר מת אביו שמעון במדינת הים והי' יכול לתופסו איפוא לעצמו אלא שלא הי' יודע אי שייך בכה"ג מיגו דאי בעי זכי לנפשי' כו' ע"ש ויש לדבר הרבה בזה ואין הגליון מספיק:
שם חד מגו אמרי' תרי מגו לא אמרי', נ"ב תמורה י"א ב'. תוס' ביצה ל' ב' ד"ה עד וע' תוס' לעיל ח' א' ד"ה ומאי מגו וע' תוס' לקמן צ"ח ב' ד"ה ה"ג דתרי שייכי לא אמרי' ותוס'

פסחים מ"ו ב' ד"ה הואיל דתרי הואיל לא אמרי' וע' שבת ע"א א' אי אמרי' גרירה דגרירה וע' מנחות כ"ד ב' ומה שציינתי שם על הגליון וע"ע תוס' יבמות ל' א' ד"ה גירש דלא אמרי' תרי נישואין מפילין וע"ע עירובין י"ט ב' אי אמרי' תרי רואין וע"ע שם ל"ג ב' רש"י ד"ה הכא לא הדרן מחיצות דכ' דכיון דאי אמרי' גוד אחית אכתי אית לן למימר חוקקין להשלים כו' ותרתי לא אמרי' וע' רא"ש סנהדרין פ"ג סי' כ' ובתשובותיו כלל נ"ז אות ג' דתרי בעל כאשתו לא אמרי' וע"ע תוס' חולין קכ"א ב' ד"ה ולהעמידה וע' שו"ת ח"צ סי' ס"ב מש"ש אבל לרבנן דפליגי עלי' דר"ש בעומד לפדות כו' אף דיסברו דכל העומד לחתוך כחתוך דמי אינה כל כך סברא פשוטה ואלימתא דניסקה תרי דרגי ונימא כאילו הוא חתוך וכאילו נוגעין בגלוי כו', [וגוף מה שדן ז"ל שם דאף דאמרי' דעומד ליחתך כחתוך מ"מ א"א לדונו לגלוי וידיע תפרי' עש"ה יש לדון בזה די"ל דכיון דידוע הדין דעומד ליחתך כחתוך חשוב ג"כ גלוי וניכר מפאת זה ע' בית האוצר ערך אחד אין נחשב חסרון כלל מ"ח ד"ה "וע"ע ברכות מ"ז ע"ב תשעה נראין כעשרה כו'" ע"ש כל הדיבור וע"ע שם ערך אתרוגים המורכבים כלל רי"ט וע' תוס' ב"ק צ"ח א' ד"ה מתיב רבא]:

דף י.

טעמא אחרינא הוא דכתי' כו', נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' ק"ו וסי' ק"מ כמה דברי חידוש בזה:

שם כיון דנפל גלי דעתי' כו', נ"ב ע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ל"ט וסי' מ' וע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' ק"ו כ' דהטעם כאן דד"א של אדם הן שלו רק כשרוצה שיהיו שלו וע"כ כאן דנפל כו' גלי אדעתי' שאינו רוצה שיהיו הד' אמות שלו וע"כ הד' אמות הם לגבי' כמו לגבי שאר בני אדם שאינם עומדים בהם תדע שאילו היתי' המציאה בחצירו ממש ונפל עלי' דוודאי דחצירו קונה לו והנפילה שנפל עלי' הוא דבר נוסף ורק בד' אמות אינם חצירו כלל רק כשרוצה שיהיו חצירו ולכן אמרי' דכיון דנפל כו' הרי אין רוצה שיהי' הד' אמות חצירו עש"ה:

דף י:

כהן דאמר לי' לישראל כו', נ"ב ע' תוס' ד"ה דאמר וע' שו"ת מהר"ם ב"ר ברוך סי' תצ"ג:

שם תוד"ה דאמר כ' ואי אין שליחות אין חלין הקידושין, נ"ב עמ"ש בגליון סנהדרין קי"א ב':

דף יא:

ולא היא מתנות כהונה נתינה כתיבה בהו חליפין דרך מקח וממכר הוא כו', נ"ב ע' רש"י ומבואר דמכיר' דהוא נתינה בעד דמים לא מיקריא נתינה רק נתינה בחנם הוא דמיקריא נתינה וצע"ק מתוס' ע"ז כ' א' ד"ה ר' יהודה אומר דכתבו דהאי דהכא איצטריך לגלות על נתינה דגר שהיא מתנה ממש ולא נתינה בדמים עכ"ל ע"ש ומבואר דלולי קרא יש לפרש ל' נתינה דהכוונה לנתינה בדמים ובאתי רק להעיר:

דף יב.

בעי רבא זרק ארנקי כו', נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' קנ"ח:
שם רש"י ד"ה גבי מתנה כ' כי היכי דשלוחו זוכה לו כו', נ"ב מדברי רש"י אלה ראי' למה שכתבתי בחידושי לדון בעניין אי זכי' מטעם שליחות וכתבתי אני די"ל להיפוך דשליחות חות הוא מטעם זכי' דאם אומר סתמא שרוצה בדבר דיבור עביד איניש דמיקרי ואמר אבל כאשר אומר לשליח לעשות הדבר בפועל עבורו בזה מגלה דעתו לגמרי דניחא לי' בדבר וה"ל מש"ה זכות לו וע"כ השליח זוכה לו ומדברי רש"י כאן דכ' דשלוחו זוכה לו ראי' מפורשת להנ"ל דשליחות הוא מטעם זכי' ובחידושי הוספתי בזה עוד דהיינו טעמא דאשלד"ע דעביר' הוא חוב בעצם ואף שרוצה בה מ"מ סוף סוף הוא חוב לו בעצם ולא שייך שיזכה לו דהא הוא חוב לו באמת ולא זכות וע"כ אשלד"ע כיון דשליחות רק מטעם זכי' ועביר' אינו זכות רק חוב וע' תוס' ב"ק ס"ה א' ד"ה אין לי דמשמע שם מדבריהם להדיא כך דטעמא דאשלד"ע הוא משום דהשליחות הוא לחובתו וא"א ליעשות שליח לחובתו עש"ה והוא מובן עפ"י דברינו הנ"ל ובחידושי הארכתי ופה באתי רק להעיר:
שם תוד"ה חצר כ' ובמציאה כו' בעינן משתמרת, נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' ד' וסי' ה':

דף יב:

אלא גדול וסמוך כו', נ"ב ע' כזה לקמן ס"ט ב' בחידושי הר"ן ד"ה אבא מר ברי' דר' פפא וע' שו"ת משפטים ישרים סי' קל"ט והנה הפלוגתא בכאן אי תלוי בגדול וקטן ממש או תלוי בסמוך על שלחן אביו ע' דוגמת זה בירושלמי דמאי פ"ב ה"ג כאן בטפולין לאביהן וכאן בשאין טפולין כו' תני ר' חלפתא כו' גדולים נענין לחבורה קטנים נענין לו עש"ה והיינו דאוקימתא קמייתא מחלקת בין טפולין כו' היינו סמוכים על שלחן אביהם או לא ע"ש בפני משה ובריתא דר' חלפתא כו' מחלקת רק בין גדול וקטן ממש ואין תולה בטפולין כו' עש"ה בפני משה וע"ש להלן בירושלמי בסוף ההלכה דא"ר יוחנן הא קטן

א"צ קירוב ע"ש בפני משה דס"ל לר' יוחנן דתלוי בגדול וקטן ממש והוא דלא כהך דכאן דס"ל לר' יוחנן דתלוי בסמוך כו' ואין קושיא בזה כי הם נושאים שונים וכמובן:
שם הב"ע במגורשת ואינה מגורשת, נ"ב ע' רי"ף כאן מה שדקדק דש"ס דידן לית לי' להא דירושלמי דהמגרש אשתו חייב במזונותי' עד שיפרע כתובתה וכ"כ הרי"ף בכתובות פ' שני דייני וע' ר"ן כאן ושם וע' שו"ת חוט המשולש טור א' סי' ו' אות ז' ובתשובה הארכתי:
שם תוד"ה רבי יוחנן כ' ואם לא יפרנסו אביו לא יפרנסנו אחר, נ"ב ע' מה שדקדק מזה בשו"ת תה"ד סי' ש':

דף טו.

שופרא שבחא ופירי, נ"ב כל' זה לקמן ס"ה ב':

דף טו:

אמר רבא הלכתא יש לו מעות כו' הכיר בה כו' אחריות ט"ס כו', נ"ב עמ"ש בזה בשו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קפ"א:

דף טז.

והכא לא סמכא דעתי', נ"ב משמע דמה דאין אדם מקנה דשלב"ל היינו משום דלא סמכא דעתי' וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' ק"פ וע' ב"ב קמ"א ב' המזכה לעובר לא קנה ואם תאמר משנתינו הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו וברשב"ם הואיל ודעתו קרובה וגמר ומקנה בכל לבו כו' ע"ש ומשמע דהא דאין אדם מקונה דשלב"ל הוא משום דאין מקנה בלב שלם דעובר נמי הוא דשלב"ל וגרע מדשב"ל דעלמא דלדבר שאינו בעולם אפי' ר"מ מודה כמבואר בב"ב שם קמ"א ב' ועכ"ז אמרי' דהיכא דמקנה בלב שלם כגון בבנו קני:

דף טז:

רש"י ד"ה ירמי' ברי גרסי', נ"ב ע' שו"ת שתי הלחם סי' ל"ו:

דף יז.

עביד אינש דמקרי ואמר, נ"ב כזה ב"ב ל' ב':
שם שטר שלוה בו ופרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר נמחל שיעבודו, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשצ"ו שכ' תוך דבריו וז"ל הילכך היכא דגירש בו והוא שלם ואח"כ קרעוהו קרע ב"ד לא נתבטל מדין גט ואם הי' מותר לגרש בו אשה אחרת או אותה אשה בעצמה פעם

אחרת בזה הגט כשר הוא אלא משום דנעשה מצותו הרי הוא בטל והוי כשטר שנמחל שיעבודו שאינו חוזר ולוה בו עכ"ל והנה אין מציאות לגירושין בגט הניתן כבר רק היכא דמחזירה בו ביום ורוצה לגרשה בו ביום דאל"כ ה"ל מוקדם וכן לאשה אחרת הא ה"ל שלא לשמה ורק בגוונא דכתיבנא משכחת שאמר לסופר כתוב לי הגט גם לכשאחזרנה ואגרשנה וגם באופן זה חשיב שלא לשמה לרמב"ם דפסול דאומר לסופר כתוב גט לאשה דעלמא לכשאכנסנה אגרשנה הוי משום שלא לשמה וכמובן וגם יל"ע בזה אם אין גם הגירושין הראשונים פסולים כיון דלא נכתב הגט לשם אותן הגירושין לבד רק גם לשם גירושין השניים וא"כ ה"ל לגבי גירושין הראשונים לשמה ושלא לשמה ע' תוס' מנחות מ"ב ב' ד"ה מה טעם ויש לחלק דשם טעימה לגבי תכלת ה"ל מילתא אחריתי וחשיב שפיר שלא לשמה ומשא"כ כאן י"ל דשם גירושין חד הוא וצריך רק שיהי' נכתב לשם גירושין של אותן איש ואשה ואף אם הי' כוונתו גם לאישות שני' שלהם מ"מ שפיר הוא לשמה לבד:

דף יח.

תוד"ה אטו כ' תימא היכי מוכח כו', נ"ב ע' שו"ת באר שבע סי' א' וב':

דף כ.

תוד"ה שובר כ' ויש כח כו', נ"ב העניין כאן כהך דרי"ף שלהי פסחים דנשבע שלא לאכול מצה בלילי פסח אין שבועה חלה ואם נשבע על כל השנה חלה גם על ליל פסח בכולל וכזה כאן כיון דתקנה כלליית הוא גם שלא במקום איסור לכן לא פלוג רבנן ואיתה לתקנה גם במקום איסור אבל שיעקרו חכמים דבר תורה לבד בלי כולל כו' לזה אין להם כח גם לתוס' דכאן, שו"ת גאונים בתראי סי' מ"ח:

דף כ:

תוד"ה איסורא כ' וא"ת טפי אנן מחמירין בממונא כו', נ"ב ע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' ל"ח אות ל"ב ומש"ש דלתי' ב' דתוס' דמוכח דלקושטא דמילתא ילפי' איסורא מממונא ק' מכמה דוכתי דאמרי' דאיסורא מממונא לא ילפי' ע' מסורת הש"ס כאן ואינו מובן דהא גם לתי' הא' קשה כן דהרי כתבו דרק בא"א החמירו אבל שאר איסור ילפי' שפיר מממון וע' עוד תוס' יבמות ס"ה א' ד"ה נישאת וע' שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתקנ"ר שכ' דאע"ג דמהני אומדנא להתיר איסור מ"מ לא מהני לאפוקי ממונא ע"ש שכ' וז"ל וליכא

למימר אם באיסור החמור סמכי' אאומדנא ממון הקל לא כ"ש דלאפוקי ממונא לא אמרי' הכי דאין כאן ק"ו ודו"ק עכ"ל ונ' כוונתו דאפוקי ממונא הוי איסור לא תגזול וגם הוצאת ממון ולכן עדיף טפי מאיסור גרידא ומשא"כ באוקומי ממונא דאין כאן רק האיסור לבד אבל אין כאן הוצאת ממון וע"כ האיסור שבממון סברא לן דקיל משאר איסורים כדמוכח בכמה דוכתי ודו"ק היטיב וע"ע רש"י סנהדרין כ"ז א' ד"ה אבייי כר"מ עש"ה דלפי"ז לכאורה כל ממון יש לו להיות חמור מאיסור דהוי רע לשמים ולבריות עש"ה וע"ע תוספתא סוטה פרק ב' ב' קנאות האמירות בפרשה אחת לבעל ואחת למקום והיינו ג"כ דחטאה כפול לבעל ולמקום אילם שם הוא חטא עצמיי ולא דמי לממון דחטא נגד המקום הוא ג"כ רק במה שחוטא לחבירו לחסר ממונו וע"ע בס' באר יעקב סוף חלק אורח חיים דל"ט ע"א עש"ה וע"ע שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתנ"ט מש"ש וא"ת היכא ילפי' ממונא מאיסורא כו' ע"ש וע"ע שו"ת מהרי"ו סי' ע"ט עש"ה כל התשובה ועמ"ש על הגליון לקמן ל' א' בשם הרדב"ז וע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' ר"ג וע' רש"י לעיל י"א א' ד"ה ומר סבר לא ילפי' וע' שו"ת חכם צבי סי' כ"א והנה ממאי דקיי"ל דס' ממון להקל וס' איסור להחמיר יש ראי' בפשיטות דממון קיל מאיסור ומ"ש האחרונים בשם המהר"י באסאן דטעמא דס' ממון להקל אף דהיא ס' גזל היינו משום דאם נוציא מספק יהי' אצל חבירו ס' גזל צע"ג מגמ' ב"ב נ"ז ב' ואיכא דקפדי ואיכא דלא קפדי גבי ממונא לקולא גבי איסורא לחומרא עש"ה ושם אם לא יעמיד הרי לא יעבור השני כלום ועכ"ז שרינן לי' להעמיד לכתחלה ולא משגחינן אס' איסור גזל ואילו מפאת ס' איסור נדר אסור שפיר והרי דלאו דממון קיל בעצם משאר לאו וספיקו בעצם להקל משא"כ בספק שאר לאו ודו"ק וכך הוא ג"כ שטחיות כוונת הגמ' לקמן ל' א' ותו לא דחינן איסורא מקמי ממונא דאף דעשה דהשבת אבידה הרי הוא ג"כ עשה ככל עשין מ"מ הואיל והוא מפאת ממון חבירו קיל ואין בכחו לדחות איסור עצמיי ובחידושי הארכתי וע"ע ב"ב ס' ב' איסורא שאני עש"ה דגם שם מבואר דממון קיל בעצם מאיסור ולגבי ממון היינו איסור היזיק לחבירו מקילינן למיחשיב נפל וחזר ובנה שהוא עדיין אותו הבניין עצמו וכאילו לא נפל ומשא"כ לעניין איסור מחמרינן וחשבינן לי' בניין חדש כאילו בא עתה לבנות מתחלה עש"ה וע"ע ב"ב צ"ד א' אי הכי אמאי ימעט ע"ש דפריך מדוע רובע בטל לגבי ממון ואין בטל לגבי איסור כלאים ומשמע דממון אין קיל מאיסור ואולי זה עצמו תי' הגמ' שם משום חומרא דכלאים ואולם אילו היתי' כוונת הגמ' לחומר איסור על ממון הול"ל איסורא שאני או איסורא דכלאים שאני ול' משום חומרא דכלאים משמע דכוונתו על חומר שיש לכלאים בפרטיות גם על שאר איסורין וכבר כתבתי כן בגליון מנחות מ' א'

ע"ש וע' עוד ברשב"ם ב"ב שם ד"ה וקתני ימעט עש"ה וע' לקמן במכלתין קי"ט א' וצריכי דאי אשמעי' קמייתא כו' עש"ה:

דף כא.

חצי קב בשתי אמות מהו כו' קביים בשמונה אמות מהו כו', נ"ב גוף האיבעי' בשיעור קב בד' אמות דהוזכר אם לפי שיעור זה חשבי' ג"כ בחסר ויתר היינו חצי קב בב' אמות וקביים בשמונה או לא ודוגמתו בב"ק נ"א ב' דבור שמונה ומהן ב' טפחים מים חייב מ"ט כל טפ"ח דמיא כתרי דיבשה דמי ובעי שם ג"כ בבור ט' וטפח אחד מים וכן בבור ז' וג' טפחים מים מהו ע"ש וע"ע דמיון בירושלמי פאה פ"ו ה"א על המשנה כל עומרי השדה של קב קב ואחד של ארבעת קבין ושכחו בש"א אינה שכחה ובעי שם בירושלמי ג"כ כל עומרי השדה של ב' קבין ואחד של שמונת קבין מהו:

דף כא:

יאוש שלא מדעת, נ"ב עמ"ש בגליון חולין קל"ד ב' בשם השאלתות פ' קדושים:
שם אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה, נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת הלכות קטנות סי' פ"א:
שם מידע ידיע זיתא דאיניש אינש הוא, נ"ב דוגמא לזה לקמן כ"ג א' דמידע ידיע ריפתא דאיניש אינש הוא:

דף כב.

וכן ירדן כו', נ"ב ע' רש"י וחידושי הר"ן כאן וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קצ"ח:
שם הב"ע ביכולין להציל ע"י הדחק מרדפין לא איאוש אן מרדפין איאושי מייאש, נ"ב דוגמתו ב"ק קט"ז ב' ביכול להציל ע"י הדחק גלי דעתי' לעצמו לא גלי דעתי' לאמצע:
שם ה"נ מסתברא דאי ס"ד דלא שווי' שליח כו', נ"ב קצ"ע דהא האב מייעד אמה העברי' לבנו ואפי' בסוף שש ואין שהות ביום לעשות עמה ש"פ למ"ד מעות הראשונות לקידושין ניתנו ע' קידושין י"ט ב' וע"כ דבקנייתו האמה ה"ל כאומר לאבי' הרי בתך מקודשת לי או לבני לכשארצה אני או בני עד סוף שש ותתקדש מאז למפרע או לי או לבני ולא מצינו שיהי' הבן צריך לעשות אביו שליח בשעת קניית האמה רק כשמתרצה הבן בשעה שנותנה לו לייעדה ה"ל אביו שלוחו למפרע וחלו הקידושין למפרע עבורו וא"כ בכל מידי דבעי שליחות נמי מדוע לא יעשה השליח שליח למפרע ע"י התרצות הבעלים אח"כ וע' קידושין מ"ה ב' שמא נתרצה הבן לא אמרי' ומשמע ג"כ דאפי' נתרצה אח"כ

לא מהני וע' עירובין ע"א א' וצ"ל דייעוד גזה"כ הוא וזכות אב הוא בבנו ואין ללמוד משם אעלמא ותדע דהא בעי בקידושין י"ט א' לומר דמייעד לבנו קטן והרי אין שליחות לקטן וע"כ דעניין ייעוד זכות אב הוא מגזה"כ ולא מפאת שליחות כלל:
שם משום כסיפותא הוא דאמר הכי, נ"ב כל' זה לקמן ס"ו ב':

דף כב:

יתמי דלאו בני מחילה נינהו, נ"ב ע' גליון הרי"פ ויש עוד ב"ב ח' א' ר' פפא רמי כריא חדתא איתמא א"ל ר' שישא כו' ודילמא לא מידויל וברש"י לא מידויל, לא ימצאו בו מים והפסדתם חנם ויתמי לאו בני מחילה נינהו דליחלו עכ"ל וע"ע לקמן מ"ב ב' רש"י ד"ה ומשלם בקרא דמי בשר בזול עש"ה וע' לקמן צ"ג א' תוד"ה דכוותי' וע' תוס' כתובות ק"ז א' ד"ה קטנה וספקה:

דף כג.

כללא דאבידתא, נ"ב דוגמת ל' זה לקמן ס"ג ב' כללא דרביתא וב"ב קמ"ה ב' כללא דשושבינותא:

דף כג:

משום יאוש בעלים נגעו בה, נ"ב כל' זה ב"ב פ"ז ב':
שם בהני תלת מילי כו', נ"ב ע' תוד"ה באושפיזא וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' ק"ב וע"ש בשם הר"י אור זרוע דלהכי נקט הני תלת מילי משום דיש להם סימן באות ראשון של אלף בית היינו אות אל"ף דהוא נוטריקון ל"א פי"ך אל"ף היינו שתלמד ותרגיל פיך לומר לא ובאיזה דברים תרגיל כך ע"ז מרמז ג"כ אות אל"ף נוטריקון לימו"ד פורי"א אושפיז"א ע"ש וע' ט"ז או"ח סי' תקס"ה סק"ו ורמ"א שם סק"ז:

דף כד.

גליון הש"ס ד"ה פליגי רבנן עלי' כ' כעין זה נדרים כ"ג נ"ב ועוד כזה שבת קל"ו א' ויבמות ק"ח א' וע"ע דוגמתו ב"ב קע"ו א' בחנוק מהו אמר ר' ישמעאל כו' הלכה כמותו כו':

דף כד:

והא זוטו של ים הוא, נ"ב אף דבנהר בירן איירי וא"כ הול"ל והא שלוליתו של נהר הוא מ"מ נקט זוטו של ים דנאמר תחלה בבריתא, שו"ת הרשב"א ח"ג סי של"ז ע"ש שהביא דמיון לזה:

שם בא ישראל ונתן בה סימן מהו, נ"ב ע' שו"ת צמח צדק סי' פ"ט:

שם על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים, נ"ב כל' זה מכות כ' ב':

שם תוד"ה לבתר כו' כ' קשה דמנ"ל שיהא בשביל כך למוצא כו', נ"ב ע' גליון הרי"פ מה מרש"י ברכות נ"ח ב' וכבר קדמו בזה בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קט"ו:

דף כה.

הא דאית לה אוגנין כו' הא דלית לה אוגנין, נ"ב כחילוק זה נדה ג' ב':

שם בעי ר' ירמי' כשיר מהו כשורה מהו, נ"ב במסורת הש"ס ציין ב"ב ק"ג א' וכזה עוד בנדה נ"ח א':

שם תוד"ה הא גופא כ' אמתני' לא פריך כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשפ"ה:

דף כו:

נקיטנא לי', נ"ב ע' מה שדן מזה בחידושי אגודה הנדפסים עם מהרי"ו דפוס קאפוסט ד"ס ועמש"ש באותו העמוד בהגוזל בתרא ובהשוכר את האומנים:

שם ראה סלע שנפלה, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז, ח"ב סי' תת"ו:

דף כז.

חמור דבור לר' יהודה כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תת"ז:

שם אמר אביי משמעות דורשין איכא בינייהו ורבא פליג עלי' נ"ב כזה ר"ה כ' ב', סנהדרין ע"ו ב', זבחים נ"ב ב' וע' גליון הגרע"א כאן דכ' משמעות דורשין איכא בינייהו שבועות י"ט ע"א וחידוש דלא הביא גם הנך דמייתינא וע"ע רש"י מנחות ט' ב' ד"ה שהית' כבר דכ' ג"כ דמשמעות דורשין איכא בינייהו:

שם איבעי' להו סימנים דאוריתא או דרבנן, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ד סי' אלף קע"ב:

דף כז:

עד דרוש אחיך אותו כו' דרשהו אם רמאי הוא או אינו רמאי, נ"ב דוגמא לזה ב"ב ט' א' הלא פרוש לרעב לחמך כו' פרוש והדר הב לי' היינו דרוש וחקור תחלה אם אינו רמאי ע"ש ברש"י:

שם דניחא לי' כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תש"ע:

שם תוד"ה דרשהו כ' ועי"ל דבמתני' מיירי, נ"ב ע' שו"ת גאונים בתראי סי' נ"ה:

דף כח.

תוד"ה חמשה כ' וי"ל דעם כרמים הו', נ"ב ע' שאילת יעב"ץ סי' קכ"ז תי' עוד דחשבון ד' מאות פרסה הוא הוא עם קיני קניזי קדמוני שעתידין לירש לעתיד:

דף כח:

ומשרבו האנסין, נ"ב כל' זה סנהדרין כ"ד ב':

שם מסתברא לא מייתי איניש חובתא לנפשי'., נ"ב כזה תוס' ב"ב נ"ו ב' ד"ה משלשין ע"ש שכתבו דכיון דמחזיק מביא לב"ד וודאי לטובתו באו כו' ובנימוקי יוסף שם כ' להדיא כל זה ע"ש שכ' כיון דמחזיק הוא דמייתי להו מסתברא דלא מיית איניש חובה לנפשי' כו':

דף כט:

תפילין בי בר חבו כו', נ"ב כותבי תפילין הי' כדאמרי' במגילה י"ח ב' אביו שרא לדבי בר חבו למיכתב תפילין כו' שלא מן הכתב והא דאמר הכא דתפילין כו' מישכח שכיחי נזכר גם בחולין ט' א' ואידך הני שכיחן ע"ש תוד"ה ואידך:

שם מי שהניח לו אביו מעות כו' ורוצה לאבדן ילבש בגדי פשתן, נ"ב כסגנון זה נדה נ"ה ב' האי מאן דבעי דלסתמי' לעיני' ליכחול מעכו"ם וע"ע כזה לקמן ק"ז א' האי מאן דניחא לי' דתיתבור ארעא ליזרעה שתא חטי ושתא שערי כו':

דף ל.

ת"ש הכניסה לרבקה כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשצ"ב וע"ש שכ' בתוך דבריו וז"ל וק"ל היכי אתיא למיפשט ממונא מאיסורא וי"ל דהוי מצי לדחויי הכי אלא

קושטא קמשני כו' א"נ ממונא כי האי דלא הוי מישקל למר ומיתב למר שפיר אפי' מאיסורא עכ"ל:
שם פשיטא כו' ותו כו', נ"ב ע' רע"ב עה"ת פ' משפטים עה"כ כי תראה וחדלת ודבריו שם צע"ג דמלבד שלא הביא גמ' דכאן וגם חשיב לי' ל"ת גרידא לא עשה ול"ת הנה מלבד זה אין דבריו מובנים דמאי הקשה דנימא עדל"ת אדרבה אילו הי' סברא לומר עדל"ת הוי ניחא טפי דמש"ה איצטריך קרא למעוטי והש"ס כאן מקשה להיפוך דל"ל קרא כיון דגם. מסברא אינו דוחה וצע"ג:

דף ל:

אלא זקן ואינה לפי כבודו, נ"ב השתא דמצרכינן תרי קראי חד לזקן ואינה לפי כבידו וחד למלאכה שלו מרובה משל חבירו מוכח דהפסד ממון וכבוד יש בכל אחד מהם אד עדיפות על השני דאל"כ ליכתוב חדא ותיפוק אידך מיני' וע' ירושלמי כתובות פ"ד הי"ד אנשי הגליל חסו על כבודן ולא חסו על ממונן אנשי יהודה חסו על ממונן ולא חסו על כבודן וע"כ כיון דדיעות בני אדם שונין בזה דאיכא דניחא לי' טפי בכבוד מבממון ואיכא להיפוך לכן צריך תרי קראי והוא כהך דברכות ס"א ב' אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאודך ואם נאמר בכל מאודך למה נאמר בכל נפשך אלא לפי שיש לך אדם כו' ועמ"ש על הגליון ברכות ט' ב' לעניין הפסד ממון וטורח הגוף הי מינייהו חמיר וע"ע מ"ש בב"ב ט' א' לעניין צער הגוף ובזיון הי מינייהו חמיר עש"ה:
שם זו גמ"ח, נ"ב ומאי היא הוצאת המת והכנסת כלה, ל' השאלתות פ' אחרי:

דף לא.

מהו דתימא כיון דצריכי לארעא כי גופא דארעא דמיין, נ"ב דוגמת סברא זו בע"ז מ"ב ב' בבצים כאן כאן אסור ע"ש ברש"י הטעם דכיון דצריכי לאילן חשיבי כאילן וגזור בהו רבנן כעל האילן עצמו ע"ש וע"ע לקמן ק' ב' דס"ד דעומרי שדה כשדה דמי והיינו ג"כ מפאת דצריכין לשדה וע"כ ה"א דכשדה דמי והוא כהך דכאן וע' לקמן ק"ו ב' ובשדה שלקתה בעומרי' דחשיב לא עבדא ארעא שליחותה והיא ג"כ מטעם דכיון דהעומרין צריכין לשדה חשיבי כגוף השדה עדיין וכאילו לקתה השדה דנותן לו מתוכה עש"ה וברש"י ד"ה בעומרי' ותבן וע"ע ב"ב ס"ט א' ולא את התבואה התלושה מן הקרקע ואע"ג דצריכא לארעא והיינו ג"כ דה"א דהואיל וצריכא לארעא כי גופה דארעא חשיב ונמכרת

בכלל הקרקע וע"ע תוס' גיטין כ"ב א' ד"ה החזיק דכיון דצריך עציץ לזרעים בטל אגב זרעים וחשיב כגופיהו ולכן החזיק בזרעים קנה עציץ אפי' בלא אגב וקנה ע"ש:

דף לא:

כפועל בטל של אותה מלאכה כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשצ"ג:

דף לב.

שנא' עמו, נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' קצ"ה אי יש לדון מזה אל' בני אדם:
שם הואיל והוקש כיבוד או"א לכבודו של מקום, נ"ב סנהדרין נ' א':
שם אמר רבא מדברי שניהם נלמד, נ"ב כל' זה כריתות כ"ב ב' וע"ע נדה ט"ז ב' א"ר זירא מדברי כולם נלמד וב"ב פ"ב ב' א"ר זירא מדברי רבינו נלמד:
שם רש"י ד"ה אבידה עשה ול"ת היא, נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' ו' קושית השואל הא איצטריך קרא להיכא דא"ל אביו להמתין עד שיתיאשו הבעלים דליכא רק ל"ת גרידא ע"ש סי' ו' וסי' ז' ומצאתי דהקושי' קדומה בשו"ת רדב"ז ח"א סי' תקכ"ד וע"ש אריכות בסוגי' דכאן וגם שם חידוש דכי היכא דזקן ואינו לפי כבודו פטור ה"נ נשים פטורות משום כל כבודה בת מלך פנימה עש"ה:
שם תוד"ה כבד כ' הא דנקט קרא דדברי קבלה ולא נקט קרא דאיש אמו ואביו תיראו כו' משום דניחא לי' לאתויי קרא דכיבוד, נ"ב י"ל עוד הסברה יותר עפ"י רמב"ן עה"ת פ' יתרו דטעמא דעדל"ת משום דעשה עבודה מאהבה ול"ת עבודה מיראה ועבודה מאהבה עדיף ע"ש א"כ יראת אב ואם נהי דאיתקש ליראת המקום מ"מ כל שענייני יראה אין בכחו לדחות ל"ת כיון דתרוייהו עניינם יראה ומאי אולמי' כו' וע"כ הוצרך לאתויי קרא דכיבוד:

דף לג.

רובץ ולא רבצן, נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' ס"ב והי' לו להביא הך דכאן דנואף הוא על משקל שוה לרובץ וכי היכי דקרוי רובץ בפעם אחת ה"ה נואף וכמובן:
שם אבידת אביו ואבידת רבו כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ער"ה:
שם הי' אביו ורבו נושאין משוי כו',, נ"ב ע' ביאור המשנה וגם חילוף גירסאות אות בשו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשנ"ה בארוכה:
שם זוהמא ליסטרון, נ"ב ברש"י כתוב כלים פכ"ה משנה ג' והוא עוד לפני זה בכלים פי"ג מ"ב וגם הוזכר בשבת קכ"ג ב':

שם עד ארבעין שנין כו', נ"ב הא דאמר עד ארבעין שנין מפני שאין אדם עומד עד סוף דעתו של רבו וחכמת משנתו עד ארבעים שנה כדאיתא בסיפרי בפרשת כי תבא כן נ"ל לשון הבאר שבע בתשובותיו סי' י"ב ומה שהביא מסיפרי אינו שם אב הוא בש"ס דידן ע"ז ה' ב':

שם תוד"ה אבידתו קודמת כ' וא"ת אבידתו ואבידת רבו וכבוד אביו איזהו קודם כו', נ"ב ע' דוגמתו קדימות הסותרות בזבחים צ' ב' ע"ש בתוד"ה חטאת וע"ע כזה במג"א סי' רי"ב סקי"ג בסה"ד וע"ע דוגמא ב"ק פ' א' רב לא עייל קמי' דשמואל שמואל לא עייל קמי' דר' אסי ר' אסי לא עייל קמי' דרב כו' וע"ע ירושלמי הוריות פ"ג ה"ד הי' שם פר ע"ז ושעיר הבא עמו וחטאת אחרת כו' היך עבידא כו' עש"ה:

דף לד:

שאל מן השותפין כו' שותפין ששאלו כו' שאל מן האשה ושילם לבעלה מאי אשה ששאלה ושילם בעלה מאי, נ"ב מעין זה לקמן צ"ו א':

שם תוד"ה שמא כו' פירש"י ויפסלנו לעדות ולשבועה כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת מהרי"ו סי' קל"ז:

דף לה.

לוה מקיים בי' במלוה כו', נ"ב ע' שו"ת חכם צבי סי' ל"א:

שם כל לא ידענא פשיעותא הוא, נ"ב ע' מה שדימה לזה בשו"ת תשב"ץ ח"א סי' קנ"ו וע' שו"ת חוט המשולש טור ב' סי' ל"ג ד"ה ועתה נבא להשיב כו':

דף לה:

כדי להפיס דעתו של בעה"ב, נ"ב כל' זה לקמן קי"ב ב' וע"ע כתובות פ"ז ב' כדי להפיס דעתו של בעל:

דף לו.

דא"ל אין רצוני שיהי' פקדוני כו'., נ"ב בשאלתות פ' ויצא דמפאת זה הוי רק תחלתו בפשיעה וסופו באונס וס"ל לר' יוחנן דתחלתו בפשיעה כו' חייב ורבא דמסיק דהחיוב רק מפאת דא"ל את מהימנת לי כו' ס"ל דהמסירה ליד אחר לא חשוב פשיעה והילכך אפי' למ"ד דתחלתו בפשיעה כו' חייב הכא פטור וע' תוס' כאן ד"ה אין וחידוש שלא הביאו דברי השאלתות:

שם דא"ל לדעתך, נ"ב פירש"י כרצונך כו' וכזה לקמן ס"ה ב' דא"ל מדעתי' פירש"י אם ארצה אחזירם כו', וע"ע היות רצון מיקרי דעת במנחות ק"י א' לרצונכם תזבחוהו לדעתכם זבחו וע"ע סוטה ל"ד ב' שלח לך מדעתך ומפורש ברש"י עה"ת ריש שלח אם תרצה שלח:

דף לו:

על דעת כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ל"ט אות ב' וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתקע"ז וע' שו"ת חוט המשולש טור ב' סי' י"ו וע"ע שם טור ג' סי' כ"א:

שם תחלתו בפשיעה וסופו באונס, נ"ב בחידושי הארכתי בהא דמצרכינן קרא אהעראה ביבמות ת"ל מדהאשה חייבת דבגמר ביאה הא אנוסה היא דיצר אלבשה ותירצתי דכיון דההעראה הי' ברצונה חשיב תחלתו בפשיעה וסופו באונס דחייב ע"ש וכעת ראיתי שיש לעיין בזה בשו"ת הריב"ש סי' קע"א ד"ה אבל מה שיש לעיין בזה וע"ע בשו"ת רד"ך בית כ"ו חדר ב' במש"ש ונראה שראי' טובה היא רק שריב"א החולק יכול לתרץ כו' עש"ה וע"ע שו"ת משפטים ישרים סי' ל"ב וע' הוריות יו"ד א' אשר נשיא יחטא יכול גזיר' כו' ומשמע לכאורה דמותר להביא עצמו לידי עבירת אונס דאל"כ מאי ה"א דהוא גזיר' הא אם הוא גזיר' לא ישכחת נשיא לעולם שהרי אסור לו לקבל נשיאותו כיון דיודע שבהכרח יחטא אם יהי' נשיא כי גזירת המקום הוא עליו וגם אסור לישראל למנות נשיא דעוברים אלפני עור דהא מכשילים אותו בחטא במנותם איתו לנשיא כיון דבהכרח יחטא כאשר יהי' נשיא וא"כ הא לא ישכחת כלל קיום הכתוב כיון דלא יהי' שם נשיא כלל ודוחק לומר דכתי' קרא אדאי בזה שאם יעברו כל ישראל למנותו ויעבור הוא לקבל הנשיאות אז כאשר יחטא בנשיאותו יביא קרבן שעיר דאף דהוא דאי לחיובא להביא קרבן והוי כדאי לאיסורא דכתי' קרא מ"מ דוחק לאוקמי קרא אדאי כזה וע"כ דאין זה דאי רק מותר לו להעשות נשיא אף שמביא עצמו בזה לידי עבירת אונס ואולם בלא"ה צ"ע דאם הוא גזיר' וא"כ הרי מוכרח לחטוא וא"כ מדוע חייבתו תורה קרבן באמת לכפרה הרי הוא אונס גמור עפ"י גזירת המקום ית' ומדוע יוצרך כפרה וצ"ל דאף דהוא גזיר' מ"מ עדיין הבחיר' חפשית לו ואף דבחטא שוגג איירינן מ"מ גם שוגג הוא קצת פשיעה שלא נזהר להשגיח ולדקדק ועל הפשיעה שבה הוא שמביא קרבן וע"כ שייך שפיר בחיר' שיהי' נזהר ומשגיח ומדקדק על עצמו שלא יבא לידי עבירת שוגג ומכאן ראי' לדברי הרמב"ם בעניין שאלת הידיעה והבחיר' שאין הידיעה מכרחת הבחיר' דהא יותר מזה מצינו כאן גזיר' שיחטא לא ידיעה לבד ועכ"ז עדיין הבחיר' נשארת ולכן אם

לא בחר לדקדק ולהשגיח על עצמו ובא לידי חטא שוגג צריך קרבן לכפרה ויש לדון עוד בכ"ז בכמה פנים ובאתי פה רק להעיר וע"ע בהוריות שם ב' והא מינס כו' אניס כו' נ"מ דלפניא אחרינא לא איבעי לי' למישתי ומשמע דאסור להביא עצמו לידי אונס דהא קרינן ללוט פושע ורשע מש"ה עש"ה דדריש עלי' קרא דופושעים יכשלו בם ואמר שם רשע קרית לי' כו' עש"ה:

שם מתיב רמי בר חמא כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשצ"ט:

דף לז.

הכא בבא לצי"ש, נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' ת"ת:

דף לח.

אדם רוצה בקב שלו כו', נ"ב דוגמתו לקמן ק"ה א' ואי א"ל זבינא לך חוטי משוקא א"ל חיטי דארעאי בעינא:

שם חיישינן שמא עשאן כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תתקצ"ח בסוף התשובה:

דף לח:

ואלו הן נכסי הטושים כו', נ"ב ע' שו"ת עבודת הגרשוני סי' ד':

דף לט.

אפיטרופא לדיקנני לא מוקמי', נ"ב ע' ב"ק ל"ט כ' ושהלכו בעליו למדינת הים כו' ע"ש וע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' ע"ה דאם עברו ב"ד ומינו אפטרופא לדיקנני אינו כלום עש"ה ודברי רש"י כאן לכאורה לא משמעי הכי וע' שו"ת תה"ד סי' ש':

דף לט:

תוד"ה דילמא כ' דגבי גט דווקא כו', נ"ב ע' תה"ד סי' שמ"ט:

דף מ:

איכא טרחי' ודמי ברזנייתא, נ"ב הוזכר ומנכי לי' אגר טירחי' ודמי ברזנייתא:

דף מב.

לעולם ישליש אדם את מעותיו.. נ"ב מעין זה לקמן ק"ז א' ברוך אתה בשדה שיהיו נכסיך משולשין:

שם כספים אין להם שמיר' אלא בקרקע, נ"ב ע' שו"ת חוט המשולש טור ג' סי' כ"ו:

שם פרומאי, נ"ב פירש"י שוברי התקרה ולא ידעתי לכוון זה בל' פרומאי אולי הוא מל' פרים סילקא שבת ע"ד ב' ואולם שם הכוונה על החיתוך דק דק ולא יפול זה על שבירת עץ דעלמא ואולי היו אלה פרומאי גנבים שהיו נותנים מסוה על פניהם שאם יעלה אדם על הגג יברחו ולא יכירם בפניהם מי היו ותיבת פרומאי מל' פרמי שבת ס"ו ב' דהוא מסוה:

שם היכי נדיינו דיינו להאי דינא, נ"ב כל' זה ב"ב ל"ד א:

דף מג.

רש"י ד"ה החושב כ' אמר בפני עדים כו', נ"ב ובהגהות הב"ח העיר מרש"י קידושין מ"ב ב' דכ' שאם אמר או חישב כו' ונ' דאין כוונת רש"י גם כאן לאפוקי חישב רק משום דבחישב מי יודע ממחשבתו ואין עליו חיוב ב"ד ולא שייך למיתני חייב וע"כ כ' אמר בפני עדים ותדע דאילו כוונת רש"י לאפוקי חישב לא הל"ל בפני עדים רק אמר לבד וע"כ כוונתו רק לידיעת הדבר דאל"כ מי המחייבו וא"כ הא שפיר יוכל לסבור דעצם החיוב גם המחשבה מחייבת וכ' רק אמר מפאת דא"א לידיעת עדים רק באמר ואין מחלוקת וסתיר' בין רש"י דכאן לרש"י דקידושין דבקידושין כוונת רש"י על עצם החיוב ובזה כ' דגם המחשבה מחייבת וכאן כוונתו לידיעת החיוב ואולם ל' חייב לכאורה שייך גם על המחשבה דאם בא לשוב אח"כ ידע שחייב ואף דאין יודע ממחשבתו מ"מ מיקרי זה שפיר חיוב בדיני אדם לגבי עצמו שהיא יודע ממחשבתו ע' תוס' ב"ק נ"ו א' ד"ה ממונא בעי לשלומי וגם יל"ע אם אין מציאות חיוב בב"ד ג"כ אם יהיו שם נביאים שידעו מחשבתו וכהך דסנהדרין פ"ט ב' מאן מתרי בי' חברי' נביאי ע"ש דהם המתרים והם העדים לחייבו מלקות ע"י ידיעה נבואיית שלהם ויש לדון בזה ואכ"מ:

דף מד.

גירי דידי', נ"ב כל' זה לקמן קי"ז א':

דף מד:

עד שיבוא בני או עד שאמצא מפתח, נ"ב ע' מסורת הש"ס והוזכר עוד לקמן ס"ג ב':

דף מה.

הפורט סלע ממעות מע"ש, נ"ב אין לדקדק מכאן דסתם מעות היינו נחשת דרק כאן מוכיח מתוך הענין כן אבל בעלמא כשאין הוכחה תיבת מעות כולל בין זהב בין כסף בין נחשת, מהרי"ק שורש צ"ה ע"ש אריכות בזה וע' לקמן מ"ו א' תוד"ה ולא תני דינר יפה וחידוש שלא הביא המהרי"ק תוס' הנ"ל ושם מעות לפי"ז שם כלליי לכל מטבעות ושם פרטי למטבעות של נחושת והוא ככל שאר הרבה שמות שהם כלליים ופרטיים כמ"ש בציונים לתורה בכלל אי חלב קרוי בשר ע"ש אריכות והשמטתי להביא גם זה:

דף מה:

נתחייב גברא מיבעי ליי, נ"ב כל' זה בכורות מ"ח ב' וב"ק ל"ו א':
שם לישנן קא בעינא להו, נ"ב דוגמתו לקמן ס' א' מפני שאדם רוצה לישנן:

דף מו.

אין מטבע נקנה בחליפין, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל י"ג אות ז':

דף מו:

יש דמים כו', נ"ב ע' תוס' וע' גליון הגרע"א ז"ל וע' שו"ת הר"י מגא"ש סי' קי"ג:

דף מז.

אטו חליפין בשופטני עסקי כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' קס"ו:

דף מז:

ומפני מה אמרו משיכה קונה גזיר' כו', נ"ב ע' שו"ת צמח צדק סי' ל"א ושו"ת חות יאיר סי' כ"ד:
שם נשרפו חטיך בעליי', נ"ב הא דלא נקט שמא יאמר ירדו גשמים עליהם בעליי' דהוא אונס דשכיח טפי מנפילת דליקה כדמוכח לקמן ס"ג ב' ע"ש ברש"י ד"ה חטי דקדחי באכלבאי ע' מהרי"ק שורש קנ"ג:

דף מח.

רש"י ד"ה קאי באבל כ' ונ"מ כו',.. נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות סי' קס"ט:

דף מח:

אודועי מודעינן לי' דכתי' ונשיא בעמך לא תאור, נ"ב יל"ע דא"כ בכל נידוי על איסור דרבנן תיקשי דאיך לייטי' לי' הרי הוא עקירת דבר מה"ת בקו"ע וי"ל דהך דכאן קיל טפי ולא חשוב לי' לאביי אינו עושה מעשה עמך ומשא"כ דברים שמנדין עליהם חשיבי גם דאביי אינו עושה מעשה עמך ואף דהם רק דרבנן מ"מ חשיב מיהת על ידם אינו עושה מעשה עמך גם מה"ת וע' שו"ת תשב"ץ ח"א סי' קס"ח וע' מועד קטן ט"ז א' ומנלן דנצינן ולייטינן כו' ונזכרתי דנדבר מזה בתוס' מועד קטן י"ד ב' ד"ה מהו שינהוג ע"ש דברי חידוש בזה וקצת תימה שלא הביאו כלל גמ' דכאן דאביי ס"ל באמת דאסור לקלל על עבירת שארית ישראל וגו' מפני האיסור דמקלל חבירו ודע דכקישיתנו הנ"ל אניחוי דאיך דחי לאו דמקלל חבירו והיא קישית תוס' מ"ק הנ"ל הנה יוקשה ג"כ במכת מרדות דרבנן דה"ל עקירת דבר מה"ת לאו דחובל בחבירו כיון דמה"ת לאו בר מלקות הוא ואסור להכותו וע' רש"י סוטה ט"ז א' ד"ה והלכה בכל דבר עש"ה ובחידושי הארכתי בזה ואכ"מ:

שם בעמך בעושה מעשה עמך, נ"ב דוגמתו ע"ז י' ב' לבית עשו בעושה מעשה עשו ובסיפרי שופטים עה"כ נביא מקרבך מאחיך כמוני יקים לך וגו' ומה אני מקיים. נביא לגוים נתתיך בנוהגים מנהג גוים:

שם אם הי' משכון כנגד הלואתו כו', נ"ב למסקנא דהכא דפליגי דלר"י הנשיא כיון דההלואה מרובה לאו על המשכון אוזפי' ולזכרון דברים הוא דנקט לי' דוגמתו לקמן פ"ב א' ע"ש ברש"י ד"ה בדלא שוי שיעור זוזי וע"ע ב"ק קט"ו א' משכנתא כו' שוה בשוה אמימר אמר לא עשו בו תקנת השוק וברש"י אין דרך לעשות כן להלוות על המשכון כל שויו הילכך לאו אדעתא דהאי משכנתא אוזפי' אלא הימוני' הימני' עכ"ל וצע"ק דכאן ולקמן פ"ב א' ליכא למ"ד בשוה בשוה דנימא דלאו לגובייא שקלי' רק במשכון פחות מהלואתו וע"ע ערכין כ"ג ב' רשבג"א אם הי' חובו כנגד הקדישו פודה ואם לאו אינו פודה וברש"י אם לאו דחובו יותר מהקדישו לאו אדעתא דהכי אוזפי' אלא המוני מהימני הילכך לא גבי מהקדש וצע"ק דשם הוא סברת רשב"ג ואילו כאן במשכון כ"ה סברת ר' יהודה הנשיא ורשב"ג פליג וע"כ מזה ראי' לפי' השני דרש"י שם וע"ש בתוס':

שם רש"י ד"ה הוא סבר כנגדו הוא קונה כ' אי מכירת קרקע הוא כו', נ"ב ע' מהרי"ק שורש קס"ד וע' שו"ת הריב"ש סי' ער"ה:

דף מט.

יש בהם משום מחוסרי אמנה, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל ק"ב אות י' דה"מ בדבר דשייך בי' קניין אז הדברים יש בהם משום מחוסר אמנה עכ"פ משא"כ מידי דלא שייך בי' קניין כגון דבר שאין בו ממש או דשלב"ל אין בדברים משום מחוסר אמנה עש"ה:
שם במתנה מועטת, נ"ב שיעור המתנה מועטת היא הכל לפי עשירותו של הנותן כהך דב"ק קי"ט א' הני לבני מחוזא דבר מועט נינהו, שו"ת מהרי"ו סי' פ"ב ע"ש:
שם אין לו עליו אלא תרעומת, נ"ב כל' זה לקמן נ"ב א' וע"ע לקמן ע"ה ב' אין להם זע"ז אלא תרעומת ושם ע"ו ב' אין לו עליהן אלא תרעומת ושם ע"ז ב' אלא דאית לי' תרעומת גבי' ושם ע"ט א' ב' ואין לו עליו אלא תרעומת וב"ב קמ"ה ב' תרעומת אית לי' עלי':

דף מט:

דבי פרזק רופילא, נ"ב הוזכר גם לקמן ק"ז ב':
שם עד כדי שיראה כו', נ"ב ע' שו"ת חוט המשולש טור א' סי' ח' דדבר שאין אונאתו ניכרת רק עד עשית בו מלאכתו כגון צבע שאין ניכר גריעותו רק עד שצובעין בו לא תלוי בכדי שיראה כו' רק יכול לחזור בשעה שצבעו ונגלה אונאתו ע"ש:
שם רש"י ד"ה מושכרת ביד מוכר כ' וחצירו של מוכר הוא, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל א' אות א' וע"ע שם כלל ל"ה אות ב' בתשובת ר' אביגדר כהן צדק ז"ל, וע' לקמן ק"ב א' וע' תוס' גיטין ע"ז ב' ד"ה מה שקנתה דחצר השאולה קונה לשואל וכן הוא בתוס' ב"ב פ"ז א' ד"ה לך ויפה:

דף נ:

פחות משטות נקנה מקח, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קנ"א ומש"ש בטעמא דפחות משתות אין בו דין אונאה דהוא משום דא"א לצמצם שויו של מקח ודרכן להוסיף או לפחות עד שתות כו' עכ"ל נ' דאין זה תלוי בפלוגתא דעלמא אי אפשר לצמצם או לא וז"פ וע"ש דלאאנות במתכוון גם בפחות משתות יש לאו דלא תונו ואעפ"י שאין המקח בטל ואין מחזיר אונאה עש"ה ומ"ש התשב"ץ דטעמא דפחות משתות משום דא"א לצמצם כו' ודרכו כו' יש ראי' מלקמן ס"ז א' דס"ל לרבא ור' נחמן טעמא דחזרת אונאה משום דמחילה בטעות לא הוי מחילה ע"ש וא"כ פחות משתות דאמרי' דאינו מחזיר משום

דמחילה הוא ג"כ דחשוב מחילה שלא בטעות דמחילה הא גם שתות חשיב רק דהוא מחילה בטעות וע"כ דפחות משתות חשיב מחילה שלא בטעות והיינו ע"כ משום דא"א לצמצם ודרכו להוסיף כו' וכדברי התשב"ץ וה"ל כנכנס על דעת כך שיהי' בו הוספה או גירעון עד שתות ואינו מחילה בטעות:

דף נא.

מאי אין לתגר אונאה אינו בתורת אונאה שאפי' פחות מכדי אונאה חוזר, נ"ב דוגמתו לקמן נ"ז א':

שם יש לו עליו אונאה, נ"ב אעפ"י שהלוקח הוא לוקחו ברצונו משום דנקטי' בכבסי' דלשבקי' לגלימי' הוא שכיון שאינו מוצא לקנות אלא ממנו על כרחו יתן לו כל מה שישאל ומש"ה לא נפיק מידי איסורא כדמוכח לקמן ק"א ב', שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קנ"א:

דף נא:

אבל הכא מי יימר דקא עקר מידי, נ"ב ע' מה שדימה לזה בשו"ת ח"צ סי' מ"א:

שם הנושא והנותן באמנה, נ"ב ע' רש"י ותוס' וע' אריכות בשו"ת חוט המשולש טור ב' סי' י"א וע"ע מש"ש בטור א' סי' י' אות ג' מסברא דנפשי' וחידוש שלא הביא כלל מרש"י ותוס' כאן:

שם הנושא ונותן באמנה ה"ז לא יחשב כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת חוט השני סי' מ"ה:

דף נב.

תנא ברא קא חשיב מלמעלה למטה, נ"ב כזה סנהדרין י"ג ב' תנא מלמעלה למטה קא חשיב:

דף נב:

א"ר חסדא מדת חסידות שנו כאן, נ"ב במסורת הש"ס ציין חולין ק"ל ב' והוא עוד בשבת ק"כ א':

שם למאן אי לחסיד כו', נ"ב ע' פירש"י וע' שו"ת הריב"ש סי' קע"ו:

שם אומר הוא וחומשו מחולל על מעות הראשונות לפי שא"א לו לאדם לצמצם מעותיו, נ"ב מעין זה פאה פ"ה מ"ב לפי פי' הגר"א ז"ל שם בשנות אליהו ד"ה שבולת של לקט עש"ה ומ"ש הגר"א ז"ל שם דמותר לעשר אומדות דרק אל תרבה כו' ע' מנחות ע' א' כגון דאמדינהו ועשרינהו:

דף נג.

רש"י ד"ה לא תפסה כ' ואם באת לומר כו', נ"ב ע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' ע"ד וע"ש אריכות בכולה סוגיא דכאן:

דף נג:

כי ליתנהו כו' לא גזרו כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תרל"ג:

דף נה.

חמש פרוטות הן, נ"ב ע' ט"ז יו"ד סי' קל"ג סק"ו וע"ש בנקודות הכסף ובס' באר יעקב:
שם תוד"ה נדמיי' כ' וי"ל כגון שלקח אבנים כדי לשוקען בבניין כו' ומקרי אפ"ה סוף הקדש כיון שמתחלה הי' דעתו לשוקען, נ"ב דוגמת זה דאזלינן באבני בניין בחר הדיעה וחשיבי סוף הקדש מש"ה לקמן נ"ז ב' הכא באבני בניין המסורות לגזבר עסקי' כו' ע"ש דאף דלא הוקדשו עדיין מ"מ כיון דעומדות ודעתו לשקען בבניין ולהקדישן חשיבי הקדש מש"ה ואין בהן ריבית עש"ה:

דף נה:

חמשה חומשין הן, נ"ב ע' מהרי"ק שורש קל"ג:
שם ר"מ היא דאמר עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה, נ"ב כזה ר"ש ערלה פ"ב ה"א בשם הירושלמי:

דף נו.

אלו דברים שאין להם אונאה העבדים והשטרות והקרקעות, נ"ב ע' מסורת הש"ס והך דעבדים ושטרות וקרקעות דאין להם אונאה נזכר עוד בב"ק י"ד ב':
שם העבדים והשטרות והקרקעות, נ"ב בחידושי הארכתי אם הכוונה רק דא"צ להחזיר האונאה או דלית בהו לאו דלא תונו כלל וכעת ראיתי ברע"ב עה"ת פ' אמור ד"ה אל תונו חשיב זה לדוחק לומר דיש לאו דבל תונו בקרקעות ע"ש ודברי הרמב"ן עה"ת שם כבר הבאתי:
שם וההקדישות, נ"ב ה"ה חילול מע"ש איו בו אונאה ע' חידושי הר"ן לעיל נ"ג א' ד"ה וניתי איסר:

דף נו:

הקדישות אמר קרא אחיו אחיו ולא הקדש, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב סי' קס"ו מה שהביא דבר חידוש משו"ת באר עשק דהמאנה את הציבור אין בו לאו דבל תונו דכמו דדרשי' אחיו ולא הקדש ה"נ דרשי' אחיו ולא קהל ע"ש:

שם אלא כל ידו ידו ממש כו', נ"ב ע' שו"ת חוט המשולש טור א' סי' כ"ג שדן במי שציוה לפני מותו שכל נכסיו יהיו ביד פלוני אם הכוונה שיהיו שלו או כיוון רק לאפיטרופסות בעלמא ע"ש שהאריך והביא גם קרא דויקח את כל ארצו מידו דפריך מיני' כאן וחידוש שלא הזכיר ז"ל כלל מכל הסוגי' דכאן דבר:

שם והאי נמי ביומי' מכירה הוא, נ"ב ע' תוס' וע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קנ"ו וגוף הסברא דשכירות חשוב ממכר משום דהוא ממכר ליומי' י"ל דהוא משום דבמכר גופא אמרי' דעביד איניש דזבין ארעא ליומי' כדלעיל י"ד א' ולכן גם שכירות דהוא ממכר ליומי' חשוב ממכר:

שם חיטין וזרען בקרקע מהו, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות סי' רס"ז ועוד שם ח"ב סי' ל"ו:

שם תוד"ה אלא כ' וי"ל כיון דאי הוי שדי בה כדבעי כו' הי' שוה אותם דמים נמצא שהאונאה מן החטין ולא מן הקרקע, נ"ב קצ"ע מלקמן ס"ט ב' תן לי מאתים זוז ואפרנסנה ואני אעלה לך שנים עשר כורין לשנה מותר וברש"י הטעם משום דנחשב רק שלוקח ממנו קרקע משובחת יותר במה שיש הלואת ר' זוז עמה והוי נתינת כל הי"ב כורין עבור הקרקע לא עבור המעות עש"ה וא"כ ה"נ להיפוך הא הוי האונאה רק בקרקע במה שאינה משובחת עם זרעים כמדה הצריכה רק בפחות וכי היכא דאמרי' כאן דכיון דאילו הוי שדי כדבעי כו' נמצא שהאונאה רק מן החטין כו' הרי גם שם יש לנו לומר דכיון דאילו לא הית' הלואת הר' זוז עמה ג"כ הית' הקרקע עצמה שוה יו"ד כורין נמצא שהב' כורין שמוסיף הם רק עבור הר' זוז לא עבור הקרקע וא"כ הא הויין להו ריבית ודו"ק היטיב מאוד כי העניין עמוק וצ"ע:

דף נז.

מר אית לי' דשמואל ומר לית לי' דשמואל, נ"ב ע' רש"י ד"ה ומר לית לי' וי"ל עניין הפלוגתא אם חילול הקדש הוא מתורת מקח שקונה הדבר מהקדש ונותן ממון בעדו ולכן בעי' דרך מקח וכל שאינו דרך מקח לא חשיב מקח ולא מהני דכל הדברים שבעולם בעי' כדרך עשייתן כמ"ש בכ"ד א"ד חילול מילתא אחריתי הוא ואין לדונו ממקח ואף דלגבי מקח אינו דרך מקח מ"מ לעניין חילול שפיר, מהני וי"ל לפי"ז דר' יוחנן לטעמי'

דס"ל בסוכה מ' ב' דשביעית מתחללת בין דרך חילול ולא מצינו לדידי' מידי שיתחלל רק דרך מקח לבד דהקדש ומע"ש מתחללים ג"כ בין במקח ובין בחילול ומשא"כ ר"ל יסבור כר"א דהתם דשביעית מתחללת רק דרך מקח ולא דרך חילול וא"כ יש לדון מזה דחילול אינו מתורת מקח ומילתא אחריתי הוא מדמקח מהני בשביעית ולא חילול ודו"ק:

דף נז:

ואין ריבית כו' להקדש, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל י"ג אות ח' ואות י' ואות י"ז:
שם זה חומר בהדיוט מבהקדש, נ"ב ערכין ל' א':

דף נח.

נשבעין לגזברים לבני העיר מבעי לי' אמר רבה נשבעין לבני העיר במעמד גזברין, נ"ב דוגמא לזה שבועות מ"ז ב' נשבעין לחנווני כו' לבעה"ב מיבעי לי' אמר כו' נשבעין לבעה"ב במעמד חנווני ואולי צ"ל גם שם רבה או גם כאן רבא:
שם שלא יהו בני אדם מזלזלים בהקדישות, נ"ב כזה חידושי הר"ן לקמן צ"ט ב' ד"ה מה שאין כן במזיק:

דף נח:

לפי שאין קץ לדמי', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ד' הביא ראי' מכאן דהקדש לעניים רעהו קרינן בי' דאל"כ אלא דינו כהקדש גבוה א"כ ס"ת נמי הא אמרי' בב"ב מ"ג א' דהכל לגבי ס"ת עניים נינהו וא"כ הי' ראוי שלא יהי' אונאה במכירת ס"ת כהקדש דמימעיט מאונאה מקרא דעמיתך וע"כ דהקדש לעניים עמיתך קרינן בי' וא"כ ה"ה דקרוי רעהו ע"ש ואינו מובן דנהי דהכל לגבי ס"ת עניים הן היינו דגם עשיר הצריך לס"ת ואין לו הרי הוא עני בעניין זה מ"מ אטו המוכר דבר לעני אין לו אונאה ומה זה ענין לשלא יהי' בו אונאה ואין לו עניין כלל לצדקה והקדש שאדם מקדיש לעניים לדון מכאן דאין לו דין הקדש ואפי' נדון דקדושת ס"ת כקדושת הקדש וע' שבת קט"ז ב' רש"י ד"ה לא נטלטל עור אגב בשר דכ' דבשר פסח דומיא דס"ת וע' עירובין ק"ג א' דקרינן לס"ת מקדש ע"ש סוף סוף אחרי דאיתי' במכיר' והמכיר' הרי הוא הדיוט להדיוט א"כ מה בכך שגוף הספר הקדש מ"מ האונאה הרי נתאנה הדיוט ושפור יש בו דין אונאה וז"פ:

דף נט.

הכל נפרע ע"י שליח חוץ מאונאה, נ"ב ע' שאלתות פ' וארא כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקב"ה רוצעו אלמא נפיש ריתחא עלי' דמיתפרע מיני' הקב"ה בידי' דנפשי' עכ"ל וצ"ל דאין למידין מן הכללות ואפי' במקום שנאמר בהן חוץ:
שם שאין מריבה מצוי' בתוך ביתו של אדם אלא על עיסקי תבואה, נ"ב דוגמתו תמורה ט"ז א' מה חמור זה כיון שאין לו מאכל באבוסו מיד צועק כך אשה כיון שאין לה תבואה בתוך ביתה מיד צועקת:

דף נט:

מאי עכנאי א"ר יהודה אמר שמואל שהקיפו דברים כעכנא זו וטמאוהו, נ"ב דוגמת זה עירובין ק"ד ב' מאי באר הקר אמר שמואל בור שהיקרו עלי' דברים והתירוה:
שם אם הלכה כמותי חרוב זה יוכיח נעקר חרוב ממקומו כו' נ"ב ע' מה שהבאתי בזה בבית האוצר ערך אדם כלל י"ח בשם הקנה דטעמא דר"א דמטהר משום דנתבטל מתורת כלי והוא דוגמת עקירת החרוב מן המקום דהמקום עניינו ג"כ עניין כלי שמכיל את המתקומם עליו ע"ש ונזכרתי בזה גמ' ע"ז נ"ב ב' אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים בכלים שנשתמשו בהן לעכו"ם הכתוב מדבר כו' וע"ש דפריך הא מקומות כתי' ומשני אם אינו עניין למקומות דלא מיתסרי דכתי' אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם תנהו עניין לכלים כו' ועכ"פ מצינו שקרא הכתוב לכלים בשם מקומות והוא סיוע לדברי הקנה הנ"ל דמקום רומז לכלי ועניינו עניין כלי וע"ע זבחים כ"ד א' הואיל ורצפה מקדשת וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה כו' ומובן ביותר להנ"ל ג"כ דהרצפה דהוא המקום שעומד עליו עניינו ג"כ עניין כלי והוא ילפותא דכלי מכלי דמה כלי שרת כו' כך המקום דהוא ג"כ כלי צריך ג"כ שלא יהא דבר חוצץ בינו לבינו:
שם ושליש בשעורים, נ"ב בשו"ת הריב"ש סי' שע"ה הביא הגמ' דכאן בנוסחא ומחצה בשעורים וכ' שם טעם מדוע לקו הזיתים והחטים רק שליש והשעורים מחצה ע"ש:
שם שלא ירבו מחלוקת בישראל, נ"ב כל' זה סנהדרין פ"ח א':
שם ההוא יומא ריש ירחא הוי כו', נ"ב ע' רוקח סי' רכ"ח כ' בליל ר"ח אין נופלין על פניהם וכל היום עד יום השכמת לאחר ר"ח דאמרי' בב"מ גבי מעשה דר"א כו' עכ"ל ומבואר מדבריו דבשאר הימים נופלין על פניהם גם בלילה מיהו מאי דדייק מכאן דאין נופלין בר"ח דגם בליל ר"ח אין נופלין לולי דבריו יש לחלק בין ליל ר"ח ליומו מפאת

דאין מקדשין החודש בלילה וכדמחלקי' בזה לעניין הזכרת יעלה ויבוא בתפלה בלילה בברכות ל' ב' וע"ש בפנ"י וגם מאי דמשמע מדברי הרוקח דגם בליל שאחר ר"ח אין נופלין צריך ביאור מנא לי':

שם והלוחצו עובר כו', נ"ב פי' הלחיצה שילך עם הגר לפנים משורת הדין, ס' יראים סי' נ"ג ולפי"ז כל לפנים משורת הדין שהוזכר בגמ' בין אדם לחבירו כהך דלעיל כ"ד ב' וע"ש במסורת הש"ס לגבי גר הוו דין מצד לאוין דלחיצה:

דף ס.

ביין התירו כו' מפני שהוא משביחו, נ"ב ק' דאם משביחו פשיטא ע' שו"ת חות יאיר סי' קצ"ב אות כ"א וע"ש אריכות בכולה סוגיין:

שם עדא אמרה כל באמת אמרו הלכה היא, נ"ב בס' מקח וממכר לר' האי ז"ל שער נ"ט העתיק גמ' דכאן בזה"ל הדא אמרה כל באמת הלכה למשה בסיני הוא, וחידוש שלא הביא זה החות יאיר סי' קצ"ב שם:

שם רש"י ד"ה אין לדבר סוף כ' ולא חשו אלא בזמן שאני מוכר דבר העשוי לרמות בו כמות שהוא עכשיו, נ"ב ע' רש"י לעיל ד"ה והא אנן תנן דכ' דהטעם כאן משום לפני עור כו' וא"כ משמע לעניין לפני כו' דאם אין הדבר דבר של מכשול בעצמו רק צריך המקבל עוד להוסיף בו דבר לשיהי' דבר של מכשול לית בי' משום לפני עור כו' ובחידושי סוגי' דלפני עור כו' הארכתי בזה בדברי ס' החינוך דמדמה כמו זה ללפני דלפני עש"ה לעניין מקח מעכו"ם לפני אידיהן וע' ירושלמי דמאי פ"ו ה"ה ושוין שהוא מוכר לו שיבלין כו' ע"ש בפני משה החילוק ג"כ דבזיתים א"צ המקבל להוסיף בהן משקה רק המשקה היוצא מעצמן מכשיר וע"כ חיישי' טפי מבשבלין דצריך להוסיף מים עש"ה ותבן:

דף ס:

ותו תרבית בלא נשך כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת רד"ך בית כ"ו חדר א':

שם ת"ר את כספך וגו', נ"ב ע' אריכות בסוגיין בשו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשצ"ז:

דף סא.

לא לכתוב רחמנא לאו בגזל ותיתי מהנך, נ"ב ע' שאילת שלום על השאלתות סעיף קטן יו"ד דהקשה דהא אצטריך לא תגזול דאל"כ הי' גזל דבר הנאמר לב"נ ולא נשנה בסיני דלישראל נאמר ולא לב"נ וא"כ איצטריך עבור איסור הבני נח ע"ש:

שם אלא לאו בגזל ל"ל לכובש ש"ש, נ"ב ע' שו"ת חכם צבי סי' כ"ו:

שם תוד"ה אמרי כ' וי"ל דגזל להנל"ע הוא, נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' קצ"ג:
שם תוד"ה לעבור כ' וי"ל משום דלא לקי כו', נ"ב ע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' פ' וע' שו"ת רדב"ז סי' קצ"ג:
שם כ' אבל כי מוקמינן אכובש שכר שכיר באם אינו עניין לקי שפיר, נ"ב כן נ' ג"כ מתוס' חגיגה ה' א' ד"ה הא יראוני דכובש שכר שכיר לא הוי ניתק ולקי עש"ה ובש"ס יומא פ"ה ב' ותבן:

דף סא:

לא תגנוב ע"מ למיקט כו', נ"ב בשאלתות פ' נח הוסיף דהיכא דקא חזי לחברי' דלא מיזדהר בממוני' ואמר איגנב' מיני' והדר אהדרי' ניהלי' כי היכי דלא ליפשע בממוני' ג"כ הוא בכלל לאו דלא תגנוב ע"ש:
שם לעבור עליו משעת עשי', נ"ב דוגמתו סנהדרין נ"ו ב' למ"ד עשו משעת עשי' מיחייב וע"ע דוגמא בכורות נ"ו א' א"ק תעשה בשעת עשיי' מיעט הכתוב ועמ"ש בגליון כתובות ק"ה א' וע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' ט' דדייק כזה בל' הרבינו ירוחם דכ' אתנן זונה אסור לעשות ממנו שום דבר לביהכ"נ כגון ס"ת כו' דאף דהס"ת פסולה גם בדיעבד מ"מ נקט ל' אסור לעשות דמשמעותו לכתחלה] לומר דתיכף משעת עשי' יש איסור ע"ש וע"ע דוגמא ע"ז ח' א' מאי וקרא לך משעת קריאה וע"ע שם נ"ב א' א"ק ואת חטאתכם אשר עשיתם את העגל משעת עשי' קם לי' בחטא:

דף סב.

ה"נ בשעשה תשובה, נ"ב ופי' תשובת ריבית מפורש בסנהדרין דאפי' לעכו"ם אינו מלוה בריבית, ל' ס' יריאים סי' נ"ו ומוכח מדבריו דאותה תשובה וחזרה גמורה הנצרכת להתכשר לעדות בסנהדרין כ"ה ב' היא נצרכת ג"כ לעניין התחייב הבן בכבודו ובמוראו:

דף סב:

דתני ר' ספרא בריבית דבי ר' חיי', נ"ב כל' זה לקמן ס"ה ב':

דף סג.

א"ר יהודה מעשה בביתוס בן זונין כו' על פי ראב"ע, נ"ב דוגמתו ב"ב י"ג ב':
שם תוד"ה בשמשך כ' ומשיכה דהכא כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת צמח צדק סי' כ' וסי' כ"א:

דף סג:

האי מאן דאוזיף כו', נ"ב ע' שו"ת לחמי תודה למהר"י באסאן ז"ל סי' כ"ג:

דף סה.

אמר אביי האי מאן דמסיק כו' אידך אוזלי הוא דקא מוזיל גבי' רבא אמר חמשה מפקינן מיני' דמעיקרא בתורת רביתא אתאי לידי', נ"ב ע' דוגמא בירושלמי ע"ז פ"ה ה"א נתן לו הכל בשכרו הכל אסור או אינו אסור אלא עד כדי שכרו ודו"ק וע"ע בבבלי תמורה. כ"ט א' ואפי' הן מאה כולן אסורין עש"ה בגמ' דכלהו מכח אתנן קאתו:
שם ונקוט להו שוקא, נ"ב כזה ב"ב כ"ב א' אי צורבא מרבנן הוא נקט לי' שוקא:

דף סו.

כיון דלוקח בעי לאתויי כו', נ"ב ע' מה שדימה לזה בשו"ת תשב"ץ ח"ב סי' צ"ו:
שם רש"י ד"ה ואי לאו פטומי כ' ואף אם אמרה באמת ובקבלת שבועה גמורה מאי, נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית י"ז חדר י' מש"ש בדברי רש"י אלה:

דף סז:

תוד"ה רבינא כ' דרבינא לא הי' רוצה ליטול השם כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"י ווייל סי' קס"ג דכ' דאין דין ת"ח בזה"ז והביא ראי' מכאן דרבינא לא הי' מחזיק עצמו כת"ח וכ"ש אנו דרדקי כו' עש"ה באריכות גדול בזה וע"ע שם סי' קכ"ט וסי' קמ"ו בארוכה ג"כ וכן הוא שם עוד במהר"י ווייל בדינין והלכות שלו סי' ס"ח עש"ה וע' תוס' חגיגה כ"ב א' ד"ה כמאן מקבלין וע' שו"ת שבות יעקב סי' קמ"ד דכ' דאף אין תו ת"ח בזה"ז מ"מ דין צורבא מרבנן יש עש"ה ודבריו תמוהים ממהר"י ווייל הנ"ל דדיקדק כל עיקר הך דאין ת"ח בזה"ז מהך דכאן דהוזכר ל' צורבא מרבנן וע"ע שו"ת שבות יעקב סי' קס"ז עש"ה וע"ע שם ח"ב סי' קמ"ז עש"ה ובנידון דשם ג"כ הל' בגמ' כתובות כ' ב' ואי צורבא מרבנן הוא אפי' עצמו וע' חו"מ סי' רס"ב בסמ"ע ס"ק מ"ו וע"ע שו"ת שבסוף ס' תורת חטאת סי' א' וע' ש"ך יו"ד סי' י"ח ס"ק כ"ט וע' שו"ת חיים שאל סי' א' דדקדק מכאן דרשאין שלא ליטול השם במידי דחסידות אפי' הוא מפורסם לחסיד וגברא רבא דהא רבינו וודאי מפורסם הי' כו' וע"ע אריכות בשו"ת מהר"י ברונא סי' ק"ב דחולק בזה על המהר"י ווייל ע"ש אריכות:

דף סח:

ר' עילישׁ גברא רבא הוא כו', נ"ב ע' שו"ת מהראנ"ח סי' כ"ב וע' שו"ת הרשב"א ח"ג סי' ג' וסי' ד' וגוף הספק שם אי מהני חזקת אדם גדול וחסיד ע' סנהדרין פ' א' אפי' אבא חלפתא מביניהן ואולם שם הוא להרשיע האחר ולומר שהאחר רוצח וזה לא אמרי' ואין דומה לנידון הרשב"א שם דבא רק להכשיר השטר:

דף ע.

א"ל ר' נחמן משום דיתמי נינהו ספינא להו איסורא יתמי דאכלי דלאו דידהו ליזלו בתר שיבקייהו, נ"ב אין לדקדק מכאן דיתומים שנטלו רבית מוציאין איתו מהן לכשיגדלו דאדרבה היא עצמה הנותנת דאי חייבין להחזיר אמאי לייט להו דהא לכי אכלי קטנים נינהו ואלא ידעי ולכי גדלי שלמי אלא דלר' ענן אמר לי' אפטרופא שמלוה מעותיהם בריבית ודעתו להועילם ולהחייהם אדרבה מענישם שמאכילן ממון שאינו שלהם ותדע דר' ענן הי' סבור שהוא מותר דכי לא ידעו שהעדים והלבלר והערב חייבין בלאו דלא תשימון אלא שהי' סבור שהאפטרופא אינו חייב כיון שאינו לוקח לעצמו ולא אסרה תורה אלא ריבית הבאה מלוה למלוה ואי משום לאו דלא תשימון אין כאן רבית אסורה שהתורה לא אסרה ליתומים שאין חייבין במצוות ושהלוה נותן מדעתו ואפי' ר' נחמן נראה שלא אסר לאפטרופא משום רבית דהא לא א"ל לר' ענן שהאפטרופא אסור לעשות כן משום לאו דלא תשימון אלא משום שהיתומים מתגדלים ואוכלין מה שאינו שלהם, שו"ת הרשב"א ח"ד סי' קמ"ז ע"ש ומ"ש שהתורה לא אסרה ליתומים שאין חייבין במצוות צ"ע דהא עכ"פ הלוה והאפטרופוס המאכילין אותן רבית עוברים משום לא תאכלום לא תאכילום להזהיר את הגדולים על הקטנים וכי היכא דאסור למיספי להו בידים שום שאר איסור אף דלאו בני מצוות נינהו ה"נ אסור למיספי להו איסור רבית וע"ע שו"ת הרשב"א שם ח"ד סי' רל"ב שדבריו שם סותרים לכאורה לסי' קמ"ז הנ"ל עש"ה וצ"ע:

דף ע:

לא נצרכה אלא בכדי חייו, נ"ב ע' שו"ת חיים שאל סי' א':

שם תוד"ה ואי כ' אבל הכא כו', נ"ב בשו"ת תה"ד ח"ב סי' ק"ל העתיק דברי התוס' אלו בשינוי עש"ה וע' שו"ת צמח צדק סי' ס"א וס"ב:

שם תוד"ה תשיך כ' ה"ה לא ריבית ואונאה, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קס"ה דכ' בפשיטות דב"נ אינו מוזהר על אונאה דהא אונאה לא אתי מגזל עש"ה ואישתמיטו לי' במחכת"ה דברי התוס' דכאן ויש שם עוד צ"ע בדבריו דלא הי' נצרך שם לענ"ד להנעה דב"נ אינו מוזהר כו' דאפי' מוזהר נמי לא חשיב בר חיובא למיפטר שולחו הישראל דכיון דאותו החיוב אשר על הישראל חיוב אונאה דתורה הישראלית הא אינו בהב"נ דהוא מוזהר רק מתורת הב"נ וא"כ הוי תמיד אינו בר חיובא כיון דמאותו חיוב שאנו באין לחייב את המשלח הא ליתי' לחיוב זה בשליח ואף דיש בו חיוב אחר מתורת ב"נ אשר גם מחמתו הי' אסור לו לעשות ושייך סברא דדברי הרב כו' מ"מ בשליח ישראל כה"ג לאו בר חיובא נמי הא אמרי' יש שלד"ע ואף דיש בו איסור אחר היינו איסור דלפני עור דמחמתו עכ"פ שייכא סברא דדברי הרב כו' ועכ"ז אמרי' יש שלד"ע ע' תוס' לעיל י' ב' ד"ה דאמר:

דף עא.

טעמא מה גזור רבנן שמא ילמוד ממעשיו, נ"ב ע' רש"י מכות כ"ד א' ד"ה ואפי' לעכו"ם וצע"ק:

שם עניי עירך ועניי עיר אחרת עניי עירך קודמין, נ"ב ע' שו"ת מהרי"ו סי' כ"ו שכ' ועוד הגע עצמך לפי סברתך שכתבת דאי ידעה האי איתתא דת"ת עדיף מצדקה לעניים הוי יהבא לת"ת א"כ כל הנותן צדקה אמאי אינו נותן לת"ת אלא וודאי לית בזה אומדנא ועוד אפי' אם הית' נותנת לת"ת דילמא לא הית' נותנת אלא לעניי מתא וילמדו תורה ועוד מאן לימא לן דת"ח עדיף לעניי עיר אחרת דילמא עניי עירך קודמין לעניי עיר אחרת אפי' לת"ת עכ"ל ויל"ע בזה דקדימת עניי עירך הרי היא רק עניין שכינות שהבן עיר הוא שכני יותר וא"כ כי היכא דאמרי' לקמן ק"ח ב' ובכתובות דשכן ות"ח ת"ח קודם ה"נ ת"ת דעיר אחרת יש לה ליקדם לעניי עירך ושמא יש לחלק בין ת"ת לת"ח דנתינה לת"ח הוא משום כבודו דנקרא מוקיר רבנן וכבוד תורה חמור טפי מת"ת ע' מגילה ג' ב' ותשובת מהרי"ו הנ"ל הוא ג"כ בשו"ת מהר"י ברונא סי' קצ"ה:

שם עליו הכתוב אומר כו', נ"ב לכאורה מה חידוש בזה הרי מפורש במקרא כספו לא נתן בנשך וגו' ומה הוסיף על המקרא ונ' דאי מקרא ה"א דבעי' תרתי קמ"ל דהנמנע מלקיחת ריבית לבד ג"כ נאמר עליו עושה אלה לא ימוט ודכתי' ושוחד וגו' הכוונה או שוחד וגו' והיינו דבכל חד זורה ללא ימוט ומכלל הן אתה שומע לאו ולכן ג"כ להיפיך בכל חד מתמוטט וזהו הא למדת שכל המלוה כו' ובזה מיושבת קישית תוד"ה הא חזינן כו' וכמו

שתירצו בעצמם א"נ לר"ע פריך כו' אך דזה דחוק דא"כ לא ה"ל למיפרך סתמא רק לאתויי לדר"ע ולמיפרך ואך להנ"ל ניחא דקאי ארשב"א דבריתא דכאן דמדבריו עצמו יש ללמוד דכוונת הכתוב אכל אחת בפ"ע ועליו פריך והא קא חזינן כו' וה"ה דה"ל למיפרך הכי אדר"ע במכות ובסנהדרין אך דמס' ב"מ קדומה להם וכיון דכבר הקשה כן כאן ומשני לא מקשי תו התם נמי דממילא יובן דגם לר"ע יש לתרץ כדמתרץ כאן ובזה ניחא נמי הא דלא פריך קושי' דוהא קא חזינן אגופי' דקרא דאקרא י"ל דבעי' תרתי ולק"מ וכקישית התוס' ואך ארשב"א דמפרש לקרא אכל חדא בפ"ע הוא דקשיא וכנ"ל וז"פ:

שם תוד"ה אדם כ' ותימה גדול מניין לו זה, נ"ב ע' שו"ת מהראנ"ח סי' כ"ה דכ' סמך ע"ז בשם הריב"ש מההיא דאמרי' לעיל נ"ט ב' דכשברכו את ר"א לקה העולם שליש בזיתים כו' שכיון שברכוהו הוי כאילו אמרו לו יהי כרשע אויבו ומפני זה לקה העולם בדין הקורא לחבירו רשע דיורד עמו לחייוו עכ"ל וכעת ראיתי כי זה בשו"ת הריב"ש סי' שע"ד וע"ע שם סי' שע"ה דפי' עוד פי' אחר בזה עש"ה וע"ע שו"ת מהרי"ו סי' כ"ח דכ' בנידון אחד שהכה חבירו וחייבו ממון וז"ל הממון שיתן אין בידי קבלה ברורה ע"ז כמה סך הממון רק שמעתי מפי השמועה שמהר"ר יעקל מאיגרא הי' מחייב פעם אחד לאחד שהכה חבירו שיתן להמוכה שליש מכל אשר לו עכ"ל ז"ל ושיעור זה הוא מעין הך דכאן דשורף שליש תבואתו:

דף עא:

שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי קיבל עליו כו' ריבית נמי לא לשקול כו' שקבל עליו לזו ולא קבל עליו לזו, נ"ב כזה ערכין כ"ב א' והך דשקיבל עליו לדון בדיני ישראל כזה עוד בבכורות י"ג ב':

שם נהי דשליחות כו', נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' רע"ו:

דף עב.

כדי שלא יאמרו בשביל מעותיו נתגייר זה, נ"ב דוגמא לזה לקמן פ"ה א' כדי שלא יאמרו בשביל זו חזר זה ובעדיות פ"ה מ"ו שלא יהיו אומרים בשביל שררה חזר בו:

שם ר"מ סבר קנסי' היתירא משום איסורא ורבנן סברי לא קנסי' כו', נ"ב ע' עיקר בירור ספק זה בב"ק ובב"ב וע"ע ירושלמי יומא פ"ב ה"א הוציא אחת מונין לו שתים מונין לו שלש אין מונין לו וקבעי התם אי אין מונין לו כל עיקר או אין מונין לו את היתיר' והוא ספק הנ"ל וע"ע דוגמת הך דר"מ דכאן דקנס היתירא משום איסורא בתוספתא פאה פרק

ב' נטל מקצת פאה וזרק על השאר אין לו בה כלום ר"מ אומר קונסין אותו ונוטלין הימנו זו וזו והובא בירושלמי פאה פ"ד ה"ב ע"ש:

דף עג:

רש"י ד"ה והא ארעא כ' דקרקע אינה נגזלת, נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' רע"ג:

דף עד.

האי סיטומתא, נ"ב ע' פירש"י ד"ה סיטומתא וע' לעיל כ"ג ב' רש"י ד"ה ברשום:
שם ובאתרא דנהיגי כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת הרד"ך בית ל' חדר ב' גם לעניין לשון בשטר שאינו לשין קניין בעצם דמ"מ במקום שנהגו בלשון ההוא קני עש"ה וע' שו"ת רדב"ז ח"א סי' רע"ח דהאומר לחבירו שיהי' סנדק במילת בנו אינו יכול לחזור דהמנהג היות הדיבור בזה כקניין וה"ל כסיטומתא דכאן עש"ה וע"ע בזה שו"ת הרא"ש כלל י"א אות ג' וכלל ק"ב אות י' וכלל י"ב אותיות ב' ג' וע"ע שו"ת הרא"ש כלל י"ג אות כ' ד"ה וזהו תשובת ר' שמואל וד"ה ואלה תשובת הרא"ש זלה"ה כו' וע"ע שם כלל צ"ז אות א' עש"ה וע"ע רדב"ז שם ח"א סי' תק"ג דכ' וז"ל אלא גדר הדבר הוא כי כל הדברים שתיקנו חכמים דליהוי קניין אית להו דינא דאוריתא דעל סמך זה נושאים ונותנים בני אדם ולא גרע מהמנהג דאמר רשב"ג מנהג מבטל הלכה וקיי"ל כוותי' עכ"ל והך דרשב"ג נ' כוונתו להך דלקמן פ"ג א' [וע"ש ברי"ף בשם הירושלמי] וב"ב ק"ס א' וכתובות ס"ו ב' וע"ע שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תשכ"ט תש"ל וע"ע שם סי' תתקמ"ט לעניין המכבד לאדם במילת בנו אם יכול לחזור וע"ש בסוף התשובה דאין ב"ד מעכבין מלחזור אבל הוא עובר משום שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ומותר לקרותו רשע עכ"ל וע"ע שם סי' תקל"ז וע"ע שו"ת מהרי"ו סי' קפ"ו שמוציאין ממון ע"י תקיעת כף ע"ש ואינו מבואר אם כוונתו מפאת שכופין אותו לקיים הת"כ כמו שכופין על קיום כל המצוות וה"נ כופין על קיום שבועה ות"כ או כוונתו מפאת שיכול אדם להתחייב לחבירו בשטר ושאר קניין מה שאינו חייב וה"נ התקיעת כף ה"ל כקניין וכקניין סטומתא דכאן וע"ע שו"ת משפטים ישרים סי' קס"ט וע"ע שו"ת הריב"ש סי' ק"ה עש"ה וע' שו"ת תשב"ץ ח"א סי' צ"ד מש"ש לעניין תקיעת כף וע"ע שם ח"ב סי' קמ"א עש"ה:
שם אמר רב מחוסר שתים כו', נ"ב עמ"ש בגליון זבחים ל"ד ב':
שם מכי מעיילי עפרא, נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' ער"ד:

דף עה:

ומשום ולפני עור וגו', נ"ב ע' שו"ת חות יאיר סי' קס"ו:
שם ומלוה אותן שלא בעדים, נ"ב ע' שו"ת שתי הלחם סי' י"ד:
שם קא מקיים כו' כל מאי דאמור רבנן, נ"ב כל' זה ערכין ט"ז א' תיתי לי דקיימי כל דאמור רבנן:
שם דביש לי' כו', נ"ב ע' שו"ת הרשב"א המיוחסות סי' רפ"ה:

דף עז.

דאמרי לי' אדעתא דעבידנא לך עבידתא שפירתא, נ"ב כזה לקמן פ"ג א':

דף עח.

ר"מ היא דאמר כל המעביר כו'., נ"ב ע' שאלתות פ' ויצא דכ' דמהך דלעיל ל"ו ב' דמסקי' הילכתא דשומר שמסר לשומר החיוב רק מפאת דא"ל היאך לא מהימן לי כו' שמעינן דלא סבירא לן כר"מ דאמר כל המשנה מדעת בעה"ב נקרא גזלן:

דף עח:

דאדעתא דפורים הוא דיהב לי' כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת חות יאיר סי' רל"ב ומש"ש דהנותן לחבירו דבר מאכל לאוכלו בשבת אסור לאוכלו בחול ע' ס' מנחת פתים או"ח סי' רמ"ב הביא דוגמא ירושלמי נזיר פ"ה ה"א דהנודר להביא מנחה ביו"ט לא יביאה בחול דיו"ט קובע ע"ש ושם צריך ביאור באמת טעמא מאי אולי מפאת דהאכילה ביו"ט מצוה להדיוט לכן יש בכל דבר הקרב לגבוה אז ג"כ עניין מצוה טפי מבזמן אחר מפאת שלא יהא שולחנך מלא ושלחן רבך ריקם כש"ס ביצה כ' ב' ואף דאין יוצאין במנחות משום שמחה כמבואר בחגיגה ח' א' מ"מ יש עניין מצוה בהקרבתו לגבוה וכנ"ל ולפמ"ש בס' מתן שכרן של מצוות להמ"ג ז"ל חקיר' ז' דכל עביר' הנעשית בשבת חמורה מאילו נעשית בחול מפאת קדושת הזמן ע"ש א"כ נ' ג"כ דמצוה הנעשית בזמן מקודש עדיפא מנעשית בחול וא"כ טעם הירושלמי פשוט וע"ע שו"ת שבות יעקב סי' ע"ז וע"ע תוס' חגיגה ו' א' ד"ה דנין מש"ש ולא בעי למימר דנין יו"ט מיו"ט לאפוקי נשיאים דחול הוי דלא מצינו לי' האי חילוקא בשום מקום עכ"ל ואילו נאמר דקרבן הקרב ביו"ט עדיף מקרבן הקרב בחול כדמשמע שטחיות הירושלמי הנ"ל דיו"ט קובע א"כ הא שפיר אית לן למימר האי חילוקא דיש לנו לדון יותר קרבן הקרב ביו"ט מקרבן הקרב ביו"ט דבר

הדומה מדבר הדומה משנדונו מקרבן הקרב בחול וע"כ דאין חילוק בעצם הקרבן דבר בין אם הוא קרב ביו"ט לאם הוא קרב בחול וע"כ שפיר אין לומר דנין קרבן הקרב ביו"ט כו' כיון דהקרבן שוה לקרבן הקרב בחול כמו ששוה לקרבן הקרב ביו"ט ואין אל היו"ט עניין בגוף הקרבן דבר ולכן שפיר לית לן למימר האי חילוקא ודו"ק היטיב מאוד וע"ע שבועות ב' ב' במשנה מהו שיקרבו זה בזה אמר להן יקרבו ומשמע ג"כ דקרבן הקרב ביו"ט אין בו מעלה יותר מאם קרב בחול דאל"כ לא הי' ראוי להקריב שעיר הרגל בר"ח דה"ל הורדה בקודש וכירושלמי נזיר הנ"ל וכי היכא דאין משנין מתפילין של ראש לשל יד מהאי טעמא וע' ירושלמי שבועות שם פ"א ה"ה א"כ יהו כו' אבל של יו"כ אין קריבין בר"ח שאין מורידין בקודש ע"ש דחשיב לי' הורדה רק מפאת דשל יוה"כ כפרתו מרובה דמכפר על ג' דברים משא"כ בר"ח מכפר רק על דבר אחד על טהור שאכל את הטמא ומהאי טעמא הוא דקשיא להו לרבנן על ר"ש שם בזה ומשא"כ אילו הי' כפרתן שוה לא הי' חשוב הורדה מפאת דהי' לו להיות קרב ביום מקודש טפי ביוה"כ ואילו עתה קרב רק בר"ח עש"ה ותבן:

דף עט.

והא הכא כיון דכי מטי יובל קא הדרא ארעא כו' נ"ב ע' נימוקי יוסף פ' הזהב דצ"ב מדפי הרי"ף דהביא בשם הרשב"א בהא דלא אמר הכא דקונים הקרקע ע"מ שלא יחזירנה ביובל כי היכא דע"מ שלא תשמיטני בשביעית אין שביעית משמטתו היינו משום דביובל לא מהני תנאי כזה דאין לו זכות להתנות עלי' משום שאינה שלו שהיא קודש לד' דכתי' כי לי כל הארץ עכ"ל ולכאורה גם בשביעית אמר בסנהדרין ל"ט א' אמר הקב"ה לישראל זרעו שש והשמיטו שבע כדי שתדעו שהארץ שלי הוא כו' וה"ז כל' הכתוב ביובל כי לי כל הארץ ואולי הך דסנהדרין הוא רק בשמיטת קרקע אבל אינו בשמיטת כספים דאין השמיטה בארץ היינו הקרקע ואולם נ' יותר דכל עניין השמיטה אחד וכיון דשמיטת קרקע מפאת כדי שתדעו כו' נ' דגם שמיטת כספים זה ענייננו שלא יחשוב האדם בממונו ועשרו כי מעצמו הוא עושה חיל רק ידע שהממון של השי"ת ולמי שהוא ית' רוצה נותנו וציוה להשמיט חוב בשביעית משום זה כדי שידע שלא את שלו הוא מניח מלתבוע רק הממון של השי"ת והוא ית' ציוה על כך ואולם גוף הקושי' מדוע לא מהני תנאי כזה ביובל כמו בשביעית לכאורה י"ל בפשיטות דבשביעית שפיר מהני תנאי שאם אין מקיים התנאי להחזיר המעות אחר שביעית נמצאת המלוה בטילה למפרע כיון היתי' על תנאי ולא נתקיים התנאי ונמצאו המעות בידו גזל למפרע וגזל הרי אין

שביעית משמטתו וא"כ שפיר צריך להחזיר ממילא ומשא"כ ביובל אם תתבטל המכירה ע"י ביטול התנאי ותהי' הקרקע גזל ביד הלוקח א"כ בלא"ה הא צריך להחזירה ואיך יועיל תנאי שלא יצטרך להחזיר ויוכל התנאי להועיל רק שיחזיר הקרקע ויוחזרו לו מעותיו וישלם הוא כל הפירות שאכל עד עכשיו כיון שבגזל אכלם וע"ז הרי לא הי' כוונת התנאי ואין דעתם לכך ורק לשלא תוחזר הקרקע הוא שבאו להתנות וזה הרי א"א כלל לתנאי להועיל ודו"ק היטיב ועוד נ' דתנאי דע"מ שלא תשמיטני בשביעית עניינו דכיון דיכול אדם להתחייב לחבירו מה שאינו חייב ע' ריש הנושא ובתוס' וראשונים ונ' פשוט דהמתחייב מעצמו ממון לחבירו אין שביעית משמטת חוב זה כיון שאינו הלואה והוא מתנה גרידא כאילו נתן לו ממון במתנה כך נותן לו התחייבות שמתחייב עצמו לו וה"ל כהקפת חנות ושכר שכיר דאינו משמט ואף דכתובה משזקפה במלוה משמטת ע' גיטין י"ח א' שאני זקיפה במלוה דנחשב שקיבלה הכתובה בפרעון וחזרה ולותה לו המעות דזה עניין זקיפה במלוה ודו"ק אבל התחייבות כו' כנ"ל הרי אין בו עניין זה וכיון שאינו מלוה פשוט דאינו משמט בשביעית וע"כ עניין התנאי דע"מ שלא תשמיטני בשביעית הוא דהלוה חייב לו ההחזרה עד שביעית מכח המלוה ומשביעית ואילך שפוסק חיוב המלוה הלוה מתחייב עצמו על אז מעצמו לתת לו סך ממון זה והוא ככל מתחייב עצמו מה שאינו חייב דג"כ חל החיוב וחיוב זה הרי אינו נשמט עוד ולכן שפיר חייב לעולם ודו"ק היטיב וא"כ ביובל דיוכל התנאי עד"ז ג"כ להחשב עניינו רק בעד יובל תהי' המכי' ומאז ואילך דפסק כח המכיר' הוא נותן לו הקרקע במתנה מעצמו שלא מפני המכיר' וא"כ זה ג"כ הא לא מהני מידי דהא גם מתנה חוזרת ביובל ודו"ק היטיב מאוד ולפי"ז לכאורה לר' מאיר דס"ל בבכורות נ"ב ב' דמתנה אין חוזרת ביובל יועיל באמת תנאי. כזה גם ביובל והש"ס כאן אזיל לפי ההלכה דקיי"ל כרבנן דהתם דמתנה חוזרת ביובל ואולם לר"מ הא גם בדבר שבממון לא מהני תנאי ע"מ שכתוב בתורה וע' לעיל נ"א ב' תוד"ה אבל ובאתי רק להעיר וע"ע מ"ש בגליון מכות ג' ב' וגוף הדבר דלא מהני תנאי בקניית קרקע ע"מ שלא להחזיר ביובל יש עוד ראי' לזה מגמ' ב"ב קי"ב א' פינחס דזבן מיזבן לא מצית אמרה דא"כ נמצאת שדה חוזרת ביובל כו' והרי הי' אפשר לו לקנות ע"מ שלא להחזיר ביובל וע"כ דלא מהני תנאי זה:

דף עט:

משום שינוי דעתא, נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת הראנ"ח סי' כ"ד וע' שו"ת הרא"ש כלל א' אות ב':

שם תוד"ה השתא כ' אפי' למ"ד עובר לאו ירך אמו הוא לעניין לשון בני אדם במשא ובמתן חשובים הם גוף אחד, נ"ב ע' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' קפ"ח דנ' דלא ברירא לי' הא מילתא ולא הביא דברי התוס' דכאן:

דף פ.

מפני שהנפח קשה כמשאוי, נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ק"ו כ' ואפי' כי הוי תיקלא בתיקלא תמהו הראשונים ז"ל איך יהי' הנפח תוספת אלא שהנסיון אמת זה כמו שהגידו לי עובדי אדמה עכ"ל:

דף פ:

בההיא הנאה דתפיש לי' אאגרי', נ"ב ל' השאלתות פ' ויצא בההוא הנאה דאית לי' דתפיש לי' עד דשקיל אגרי' ולא מצי מפקיין מיני' עד דיהבין לי' אגרי' הילכך הוי כש"ש: **שם** רש"י ד"ה קב לכתף כ' מכאן אתה למד שמשא אדם בינוני שלשים קב שהן ה' סאין כו', נ"ב ע' סנהדרין צ"ג ב' וכי דרכה של אשה ליטול שש סאין ופירש"י ליטול ולישא משאוי כזה ומוכח דאיש דרכו בכך וע' רש"י סוטה ל"ד א' ד"ה תילתא דטעוני' הואי שהי' כל אחד נושא ק"כ סאין ועמ"ש בזה בס' בכור שור בסנהדרין שם:

דף פב:

תוד"ה וסבר כ' אבל באונס גמור פטור כו', נ"ב ע' שו"ת צמח צדק סי' ה' דה"ה גבי רציחה א"צ כפרה וסליחה ע"ש ואולי זה טעם בועל ארמית דקנאין פוגעין בו ואין מתחייב ולא נחשב לו שום איסור משום רציחה אף דבא לימלך אין מורין ואם נהפך זמרי והרגו לפנחס דינא עביד דנחשב רודף ועכ"ז הקנאי אין במעשהו משום רציחה והטעם דכיון דמפאת קנאה עשה נחשב אונס גמור דכי היכא דביצר רע אמרי' דיצר אלבשה נחשב אונס בכתובות נ"א ב' ה"נ להיפוך בקדושה שייך יצ"ט אלבשי' למיחשיב אונס וע"כ נחשב הקנאי אונס גמור מפאת יצ"ט דאלבשי' בקדושתו העליונה רשפי אש שלהבת י"ק וע' שיטה מקובצת כתובות ע"ד א' ד"ה אלמא כיון דעביד מעשה מש"ש וכבר אמרו תחלתה באונס וסופה ברצון מותרת משום דיצר הלבישה ה"נ יראת ד' אלבשי' שלא להכשילה ואחולי לתנאי' כו' עש"ה הרי דשייך הך דיצר אלבשי' גם בטוב ובקדושה וע"כ זה עניין הקנאי דנחשב אונס גמור מפאת יצ"ט וקנאת כבוד שמים דאלבשי' ולכן אין במעשהו נדנוד חטא וכחות יאיר הנ"ל דבאונס גמור גם גבי רציחה א"צ כפרה וסליחה

וכיון דאין שם נדנוד חטא שוב אדרבה מקבל שכר גדול על אשר קנה לנפשו קדושה עליונה ושלהבת בוער כזה. לשלא יעצור כח לסבול ראות עושה התיעוב כזה ולא יהרגנו וכדאית היא קדושתו העצומה להשיב חמה ולכפר על כל בני ישראל:

דף פג.

הא יש רואה כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"א סי' נ"ח ועוד שם ח"ג סי' קכ"ט וע"ע שו"ת שארית יוסף סי' ל"א וע"ע שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתקע"ה לעניין אשה האומרת מת בעלה במקום פלוני ויש שם יהודים אי אמרי' דמדהי' הדבר במקום רואים ולא הביאה בידה לא עדות ולא ראי' רגלים לדבר דמשקרא והביא הך דכאן עש"ה וע"ע נימוקי מהרמ"מ שבסוף המהרי"ו דס"ד כ' ודין ראובן טען על שמעון שדחפו בביהכ"נ ברבים צריך לברר שכן הוא וראי' מההיא הא יש ראי' יביא ראי' ויפטר עכ"ל וע"ע שו"ת הרא"ש כלל ק"ז אות ו' ד"ה ועל השאלה ראשונה שאלוהו עש"ה וע"ע שו"ת הריב"ש סי' מ"ז ע"ש וע"ע שו"ת חוט המשולש טור ב' סי' ה' ד"ה ואפשר לומר שאעפ"י שכתב הרב ז"ל כו' וע"ע שם סי' ל"ה וע"ע שו"ת חוט המשולש טור ג' סי' ה' וסי' י"ט וע"ע מרדכי במכלתין פ"ק רמז רי"ט ורמז רנ"ב וע' שלטי הגבורים פ' השוכר את הפועלים דף קי"ז מדפי הרי"ף:

דף פג:

חומץ בן יין, נ"ב כל' זה חולין ק"ה א' חלא בר חמרא:

דף פד.

כי הוו מיקלעי ר' ישמעאל ברבי יוסי כו', נ"ב נזכר מזה בפסחים פ"ו ב' דר' ישמעאל ברבי יוסי הי' כריסו רחבה:

שם דאקרבינך תחת כנפי השכינה, נ"ב מעין ל' זה יבמות מ"ח ב' להכנס תחת כנפי השכינה וע"ז י"ג ב' שמכניסו תחת כנפי השכינה:

דף פד:

כלי שנשתמש בו קודש כו' תמן אמרינן כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"י ברונא סי' קפ"ט:

שם מימיהן אנו שותים, נ"ב כל' זה הוריות י"ד א':

דף פה.

אמרי הואיל ולא קא מרחם, נ"ב ע' שאילת יעב"ץ סי' ק"י:

דף פה:

דזיקוקין דנורא, נ"ב כל' זה חולין קל"ז ב' וע"ש בגליון הגרע"א ז"ל:
שם הוה קא מצטער רבי למסמכי' ולא הוה מסתייעא מילתא א"ל לא לצטער מר, נ"ב דוגמא לזה סנהדרין י"ד א' ר' חנינא ור' הושעיא הוה קא משתקיד ר' יוחנן למיסמכינהו לא הוה מסתייעא מילתא הוה קא מצטער טובא אמרו לי' לא נצטער מר כו':

דף פו.

כי הוה קא ניחא נפשי' אמר טהור כו' יצאת ב"ק אשריך כו' שגופך טהור ויצאתה נשמתך בטהור, נ"ב דוגמא לזה סנהדרין ס"ח א' אמר להן הוא טהור ויצתה נשמתו בטהרה וע"ע ע"ז כ"ז ב' אשריך בן דמא שגופך טהור ויצתה נשמתך בטהרה:
שם במניפא, נ"ב הוזכר בכלים פט"ז מ"ז והמנפה ובר"ש הביא גמ' דכאן וגירסתו "במניפיך" תחת "במניפא":

דף פו:

כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו וכל מה שעשה כו' ע"י שליח עשה הקב"ה כו' ע"י שליח, נ"ב מעין זה סנהדרין צ"ד א' פרעה שחירף בעצמו נפרע הקב"ה ממנו בעצמו סנחריב שחירף ע"י שליח נפרע הקב"ה ממנו ע"י שליח:
שם רש"י ד"ה להעמילן של טבחים כ' חלות עשויות לכסות פי התבשיל, נ"ב כ"ה בפסחים מ"ב ב':

דף פז.

אמר אפרים מקשאה תלמידו של ר"מ משמי' דר"מ, נ"ב כל' זה סנהדרין ל"ט ב':
שם אוכל חולין בטהרה הי', נ"ב ע' ס' באר יעקב או"ח סי' רמ"ב:
שם אותו היום פרסה נדה, נ"ב ע' שו"ת מעיל צדקה סי' נ"א:
שם כדי לשגר לה כוס של ברכה, נ"ב ע' שאילת יעב"ץ סי' קכ"ו:
שם עד יעקב לא הוי חולשא כו', נ"ב ע' רש"י עה"ת פ' וירא עה"כ ויכלו המים וע"ש בריב"א ורע"ב עה"ת ובשאר מפרשים:
שם משמנין ביניהם, נ"ב כל' זה בכורות י"ז א' במשנה וע"ש י"ח א' בגמרא:

דף פז:

תוד"ה אימא כ' משום דהוי שני כתובים, נ"ב ט' שו"ת הריב"ש סי' רע"ז:

דף פח:

אף פועל אם חסמתו פטור, נ"ב צ"ל דפטור ומותר דאי אפטור ממלקות בלאה"נ הא אין עונשין מה"ד, שו"ת חות יאיר סי' קצ"ג וע' דוגמתו מרדכי פ' כל שעה רמז תקמ"ה ותענית פ"ק רמז תרכ"ז וע' ט"ז יו"ד סי' ט"ז סקי"א וע"ש בנקה"כ וע' ירושלמי סנהדרין פ"ז הי"ג בסופו שלש מאות לפטור ע"ש בפני משה:

דף פט:

ותרתי דקבעי ספיתא מנ"ל כו' דא"ק כי קבצם כעמיר גורנה, נ"ב וברש"י דאין קיבוץ פחות משתים, ע' מה שדן מזה גם לל' בני אדם בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' פ"א:

דף צ.

שהכרשינין יפות לה מן הכל, נ"ב כזה ב"ק י"ט ב' רש"י ד"ה וחמור דכרשינין מאכל פרה וע"ע יבמות ס"ו ב' ישראל ששכר פרה מכהן ה"ז יאכילנה כרשיני תרומה וברכות ל"ב א' משל לאדם שהית' לו פרה כחושה ובעלת איברים האכילה כרשינין כו':

שם מהו שיאמר אדם כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"א סי' רמ"ג דבאיסור שהוא רק ממנהג שרי אמירה לעכו"ם וע' ט"ז יו"ד סי' רצ"ז סק"א דאיסור שאינו חובת הגוף רק חובת קרקע דא"י שרי בי' אמירה לעכו"ם לרמב"ם ע"ש:

שם מעבר הוא דלא עבר הא איסורא איכא, נ"ב כזה חולין ק"ט ב':

שם תוד"ה חסום כ' כמו שפשיטא שמותר לומר לעכו"ם אכול נבילה, נ"ב בס' יריאים סי' ק"ב במלאכת מכבה כ' דאפי' עכו"ם שמזונותיו על הישראל מותר לומר לו אכול נבילה אעפ"י שנשכר הישראל באכילתו והטעם דאכילה כיון שהעכו"ם נהנה באכילה והנאת אכילתו נראית לעינים נראה הדבר שלדעת עצמו הוא עושה ולא לדעת ישראל הילכך לא גזור רבנן עכ"ל ולענ"ד י"ל דכיון דכתי' בנבילה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי ומשמע דדומי' דתתננה ואכלה ה"ה מכור לנכרי היינו לאכילה א"כ הרי התיר' תורה להדיא לומר לעכו"ם אכול נבילה ואין כח לחכמים לאסור וכסברת הט"ז הנודעת אולם יוקשה עדיין משאר איסורי אכילה ויש ליישב ואין להאריך:

שם תוד"ה אבל כ' התם משום דשבת ויו"ט חדא מילתא הוא כו', נ"ב ע' ס' יריאים סי' ק"ב במלאכת מכבה במ"ש ויש לתמוה אמאי לא פשטינן כו' וצע"ק ומאי דמוכח מתוס' דכאן דחוה"מ הוא בכלל יו"ט וקרוי יו"ט יל"ע מכ"ד וע' רי"ף מגלה פ' הקורא עומד בשם הירושלמי משה תיקן להם לישראל שיהו קורין בתורה בשבתות ובימים טובים ובראשי חדשים ובחוש"מ כו' ומשמע דאין חוה"מ בכלל יו"ט וכן בשו"ת הרשב"א ח"ד סי' רס"ב בשם הירושלמי תענית בכל מתענין חוץ משבתות וימים טובים וראשי חדשים וחוש"מ כו' ומשמע ג"כ כנ"ל וע' שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' כ"ה:

דף צ:

בנו קטן מאי ר' אחי אסר, נ"ב ע' כזה לעיל ס"ט ב' בחידושי הר"ן ד"ה אבא מר ברי' דר' פפא כו':

שם מרימר ומר זוטרא כו' מחלפי אהדדי, נ"ב מעין זה לקמן קי"א א' מרימר ומר זוטרא אגרי להדדי וע"ע דוגמא מגילה ז' ב' אביי בר אבין ור' חנניא בר אבין מחלפי סעודתיהו להדדי ובמועד קטן כ"ז ב' רבה ור' יוסף מחלפי סעודתיהו להדדי ובקידושין ל"ט א' ר' אויא ורבה בר חנן מספקי ספוקי להדדי:

שם יין ושכר אל תשת וגו' בבואכם כו' בשעת ביאה לא תהא שכרות, נ"ב כעין זה יומא ט"ו א' בהטיבו את הנרות יקטירנה קמפרש לי' בעידן הטבה תהא מקטר קטורת:

דף צא.

בעבידתי' טריד, נ"ב מזה בשו"ת הרא"ש כלל י"ט אות י"ב ישראל הניח ביתו פתוח ויינו עומד בחלון שלא הי' סגור וישמעאל הכנים זונה בבית וסגר הדלת ואחר שיצא הישמעאל נכנס ישראל ומצא יינו כמו שהניחו היין מותר ולא חיישי' שמא שכשך בו דבעבידתי' טריד עכ"ל:

דף צב.

דא"ר אסי אפי' לא שכרו אלא לבצור אשכול אחד אוכלו, נ"ב מעין זה לקמן קי"א ב' דא"ר אסי אפי' לא שכרו אלא לבצור לו אשכול אחד של ענבים עובר משום בל תלין:

שם ואלא מאי משל שמים הוא אוכל סוף סוף אוגיר בדנקא אכיל בזוזא, נ"ב י"ל סברת הה"א לפירש"י ד"ה אכל בזוזא בתמי' וכי תוספת מרובה על העיקר ועפ"י ב"ר פרשא ס"א תוספתו של הקב"ה מרובה על העיקר וע"כ אי משל שמים הוא אוכל שפיר יתכן שיהי' התוספת מרובה על העיקר וסברת הדחי' דהך דב"ר שייך רק במתנת השי"ת עש"ה

בב"ר אבל מה שהתורה מזכה לפועל לאכול משל בעליו אין סברא שתזכהו לאכול יתר מעל שכרו:
שם רש"י ד"ה ואכלת כנפשך כ' בדבר שאתה מוסר נפשך עליו לעלות בכבש ולעלות באילן דמוסר נפשו למיתה והיינו שכרו, נ"ב ל' הגמ' לקמן קי"ב א' ואליו הוא נושא את נפשו מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו:

דף צב:

הודיע', נ"ב צ"ל לא הודיעם:

דף צג:

דא"ל ללבן נטרי לך נטירותא יתירתא כחזני מתא, נ"ב בשאלתות פ' ויצא דגברא דמשלמין לי' חיותא לנטורי באגרא בעי למיתב בהדה לנטורה ביממא ובלילא דהכי אשכחן ביעקב אבינו דא"ל ללבן נטרית לענך ביממא ובלילא הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה עכ"ל וע"ש בשאילת שלום דתמה דהוא נגד סוגי' דכאן ולק"מ דדחי' דהכא רק רבה הוא דדחי הכי משא"כ ר' חסדא ורבה בר ר' הונא דפליגי עלי' וקיי"ל כוותיהו לדידהו קם לי' קרא כפשטי' דשומר שכר מחויב לשמור בכך וז"פ:
שם נ"מ כו' לטירחא יתירתא, נ"ב כזה ב"ב צ"ב א' נ"מ לטירחא:

דף צד.

מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' י"ט:
שם בההוא הנאה דקנפיק לי' קלא דאיניש מהימנא הוא כו', נ"ב ע' גיטין נ"ב ב' וע' שו"ת רד"ך בית י"ז:

דף צד:

תדע דהא שואל כו', נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' רע"ח:

דף צה.

גליון הש"ס ד"ה תוס' כ' עיין בתשובת ריב"ש סי' ע"ש, נ"ב לא פירש באיזה סימן וכוונתו וודאי לסי' רע"ט:

דף צו.

תוד"ה ונשאל כ' אבל שאילה בבעלים אין סברא לפטור והוי כחידוש כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' י"ט מה שהביא מן החות יאיר ותמה עליו מתוס' דכאן וע"ע שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קכ"ז וסי' קע"ז:

דף צו:

רש"י ד"ה נמעלו ב"ד של ישראל שבאותו דור שכל תקנות משפט תלוי' בהן ועל ידיהן נוהגות חוקות המתוקנים לציבור מאז והוי כמי שתיקנו לו הם קניין זה, נ"ב עפ"י דברי רש"י אלה מסולקת שאלת החות יאיר סי' קכ"ו ע"ש מש"ש ואין לומר א"כ נר חנוכה כו' דלדברי רש"י הרי כל תקנות וגזירות חכמים מתחדשים בכל דור ע"י ב"ד הגדול שבדור שחייבין כל ישראל לשמוע לדבריהם אולם יוקשה לפי"ז הא דאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אא"כ גדול הימנו כו' ודו"ק:

דף צז.

לא דינא ולא דיינא, נ"ב כל' זה חולין נ"ט ב', יומא א':
שם מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא ספר מתא, נ"ב כסדר זה הוזכרו ג"כ לקמן ק"ט א' וע"ש דגם שם הוא מאמר רבא כמו כאן:
שם מרימר בר חנינא אוגר כודנייתא כו', נ"ב ע' שו"ת חוט המשולש טור ב' סי' כ"ד:

דף צח.

מתוך שאינו יכול לישבע משלם, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות סי' י"ב וע"ע שם ח"ב סי' ס':

דף צט.

תוד"ה באומר כ' שנשאר, נ"ב צ"ל שנשאל:

דף ק:

ורביעית שאמרו חוץ מן ההוצאה, נ"ב דוגמתו לקמן ק"ה א' סאתים שאמרו חוץ מן ההוצאה:

דף קא:

כך שוכר צריך להודיע, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל א' אות ז':

שם א"ל לא עדיפת מינאי, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש שם אות ו':
שם לעשות לו מעקה, נ"ב ע' ס' יריאים סי' מ"ה דכ' ונ"ל שהעומד בבית אחרים פטור מן המעקה אותו העומד מדלא מרבינן (בספרי המובא שם) אלא לקח וירש וניתן לו במתנה אלמא מעקה לאו חובת הדר היא עכ"ל וחידוש שלא הביא גמ' דכאן ואם כי יש ליישב דלא תיקשי עלי' מינה מ"מ הי' לו להביאה:
שם אפשר הוא בגובתא דקניא, נ"ב ע' שו"ת משפטים ישרים סי' קנ"ג:

דף קג.

אם איתא דפרעי כו', נ"ב ע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' קכ"ד:

דף קד.

הי' דורש לשין הדיוט, נ"ב ע' שו"ת לחמי תודה למהר"י באסאן ז"ל סי' י"ב וע"ע שו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' רע"ד וע' שו"ת הרד"ך בית כ"ח חדר א' ועוד שם בית ל' חדר ב' וע' שו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תתקל"ב וע' שו"ת מהר"ם פאדווה סי' פ"ה ע"ש וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"א סי' קל"ג וע' שו"ת הרא"ש כלל י"ח אות ה' וע"ע שם כלל ל"ג אות ב' עש"ה וע"ע שם כלל ס"ח אות י"ג בארוכה וע"ע שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' רצ"ב בתיקון ג' וע"ע שם ח"ג סי' ע"ג וסי' ק"נ עש"ה וע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' קכ"ה עש"ה וע"ע שם סי' קנ"ב בתשובת הרשב"א שם ד"ה "ולעניין כתובת בנין דכרין בסוף הדיבור עש"ה, וע"ע שם ח"ג סי' י"ז עש"ה וע"ע שם ח"ג סי' ר"י וסי' תל"ג וסי' תל"ה וסי' תמ"ב:
שם תוד"ה ה"ג כ' או להכשיר' לאכול בתרומה, נ"ב דברים אלו צ"ע דאין שום קרבן מכשיר לאכילת תרומה רק לאכילת קדשים דהעריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים ונ' ברור דטעות נפל בתוס' וצ"ל בקדשים תחת בתרומה:
שם תוד"ה לא ימשכננו כו' דאע"ג כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תתי"ט:

דף קד:

סבר כו' יהיב לי' שבחא כו' א"ל כו' אטו הוא אשבח ארעא לא אשבחה, נ"ב כזה לקמן ק"ט ב':
שם עבוד רבנן מלתא דניחא לי' ללוה וניחא לי' למלוה, נ"ב כל' זה ב"ב קע"ב א' ושם הוזכר מלוה תחלה וע"ע דוגמא ב"ב ק"ז א' עבוד רבנן מלתא דניחא לי' למוכר וניחא לי' ללוקח:

דף קה.

תא ליפלוג כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת חיים שאל ח"ב סי' י"ג:
שם אם יש בה כדי להעמיד כרי כו', נ"ב ע' אריכות בשו"ת חות יאיר סי' קס"ח:

דף קו.

הוה מקיים בי ותגזר אומר וגו'., נ"ב ע' שו"ת חיים שאל סי' מ"ה:
שם אפקעתא דמלכא, נ"ב ע' מסורת הש"ס וכל' זה עוד לעיל ל"ט א':
שם תוד"ה אלא מעתה כ' ומשני שביעית אפקעתא דמלכא הוא וא"א להיות תבואה בארץ בהיתיר כלל כו', נ"ב כוונתם דשדפון אינו מבטל שם שנת תבואה מן השדה דהא הי' אפשר להיות בה תבואה אילו לא הי' שדפון וזולת אם בכל העולם אין תבואה אז לא אמרי' דהי' אפשר דמה שאינו בשום מקום הוי כאילו נסתלק לגמרי עניין התבואה ומציאותה ואינו גם בסוג אפשריות ורק אם יש תבואה באיזה מקום אמרי' דכמו שיש שם הא הי' אפשר שיהי' גם כאן אילו לא נשדף ולכן חשיב שנת תבואה ומשא"כ שביעית מה בכך שיש תבואה בח"ל הרי שדה זו עומדת בא"י וא"א להעתיקה לח"ל וכפי היותה בא"י הא לא הי' שם שום אפשריות שיהי' בה תבואה בהיתיר בשביעית ויל"ע קצת דגם בשביעית מאי כללא דאינו עולה מן המניין אחרי דהטעם מפאת דא"א כלל שיהי' בה תבואה כיון שעומדת בא"י וא"כ מאי כללא הרי אם מכר לו שדה בא"י והיא עומדת על שפת הירדן אז הא יש מציאות בבוא שביעית שיוכל לזורעה בשביעית אילו הי' הירדן מתפשט שם ונכנס לצד פנים ואז הית' שדה זו נעשית חוץ לארץ ע' חידושי הר"ן לעיל כ"א ב' ד"ה ירדן שנטל מזה ונתן לזה עש"ה ואין לומר דהא לא נכנס הירדן ולא נעשה אפשריות זה דא"כ שדפון נמי הרי נשדף ולא נשאר בפועל אפשריות הזריעה ורק דאתה אומר דהי' אפשריות שלא יושדף וא"כ ה"נ הרי הי' אפשריות שיכנס הירדן כו' דו"ק מאוד ואולם יש לחלק בין אפשריות של כניסת הירדן דהוא חסרון מעשה מחודש לבין אפשריות המנע השדפון שהי' צריך רק שלא יתחדש דבר וק"ל וגוף הדין הנ"ל דאפשר לשדה שבא"י ליעשות ח"ל ע"י כניסת הירדן יל"ע בו הרבה לכמה דברים אם זרע בשדה בהיותה בא"י ואח"כ נעשית ח"ל ע"י כניסת הירדן מה דין התבואה הגדילה לעניין תרומות ומעשרות וחדש וכן לעניין קיום כלאים וכדומה דברים הרבה מאוד ויש להאריך בזה מאוד ואכ"מ:

דף קו:

רשב"ג משום ר"מ אומר כו', נ"ב תוספתא תענית פ"ק ע"ש שינוים בבעלי המאמר:
שם תוד"ה וקיימא כ' פי' בקונטרס כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תתכ"א:

דף קז.

שתהא יציאתך כו' כביאתך כו' מה ביאתך כו' בלא חטא כו' אף יציאתך כו', נ"ב דוגמת ל' זה ביומא פ"ו ב' ולואי שתהא יציאה כביאה וברש"י ולואי שתהא יציאה ממנה בלא חטא ביאה:
שם ב' נאמרו בפת שחרית, נ"ב ע' שו"ת צמח צדק סי' צ"ג:

דף קח.

אפי' משום דינא כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"מ בר ברוך סי' תתרי"ג ושו"ת הרא"ש כלל י"ח אות א' וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' ה' דהקונה בית ויחדו לביהכ"נ לתפלה לציבור בתורת שאלה הציבור כופין אותו למכרו להם באותו סך שקנה אותו שכיון שיחדו לביהכ"נ גלי אדעתי' שלא קנאו לצורך תשמישו אלא לצורך תפלה וכיון שהדין נותן שהציבור קודמין לזה ממנו א"כ הרי הם כבעל המיצר שהקונה אינו אלא שלוחם כדאיתא בפ' המקבל שאין לך ועשית הישר והטוב גדול מזה כו' וע"ש כ' עוד דבעלים הראשונים חשובי בעל המיצר וקודמין לקנות מאדם אחר כמו בר מיצרא והביא ראי' מכאן בעמוד ב' דאמר לבעלים הראשונים לית בי' משום דינא דבר מיצרא עש"ה ואין הראי' כ"כ מוכרחת:

דף קח:

ואי לא איערומי קא מערים, נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת הרא"ש כלל ע"ח אות א':
שם עד דמקבל עלי' כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל י"ח אותיות ו' ז':
שם לכרגא ולמזוני כו', נ"ב ע' שו"ת חוט המשולש טור א' סי' ל"ט אות ב' כ' דה"ה המוכר מחמת דוחק מזונות של עצמו ובניו ובנותיו או להשיא בתו או לפרוע המס אין בו משום דינא דבר מיצרא עש"ה וע"ש באות ג' מ"ש בדברי רש"י כאן דכ' לא משהינן מילתא לאודועי עש"ה:

דף קט.

לצמיתות א"ר, נ"ב לעיל ע"ט א':

שם מקרי דרדקי, נ"ב ע' שאילת יעב"ץ ח"ב סי' ל"ח:

דף קט:

תוד"ה וספר כ' לפי שבאותו שעה כו', נ"ב ע' מה שרצה לדון מזה בשו"ת חות יאיר סי' ט':

דף קי.

הכא מילתא דעבידא לאיגלויי הוא ואטרוחי כו', נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת רד"ך בית ב' חדר א':

דף קי:

ארעא כיון דלגוביינא קיימא כמאן דגביא דמיא, נ"ב ע' מה שדן מזה בשו"ת רד"ך בית ב' חדר ז' ד"ה ולרווחא דמילתא אומר כו':

שם ת"ר ממשמע שנא' כו' מת"ל עד בוקר מלמד שאינו עובר אלא עד בקר ראשון בלבד, נ"ב צ"ל דהאי בריתא דלא כראב"ע ברכות ט' א' דאמר דכל בוקר בוקר ראשון הוא רק כר"ע דהתם דאילו לראב"ע ל"ל לומר ממשמע שנא' כו' בלאה"נ הא כל בוקר בוקר ראשון הוא:

שם תוד"ה יצא כ' דעמוד השחר פוסל בלינה אפי' לא התחיל לינה אלא לאחר תחלת הלילה, נ"ב ע' ירושלמי יומא פ"ב ה"א מכיון שמסר יום ללילה דיו ע"ש בק"ע ובעל המאמר שם הוא ר' חיי' בר יוסף וכלשון זה למ"ד הנ"ל גם בירושלמי שם פ"א ה"א וע' שו"ת הרדב"ז ח"א סי' שי"א וע' שו"ת משפטים ישרים סי' רכ"ו וע' סנהדרין ל"ח ב' שתים עשרה נטרד והלך לו שנא' אדם ביקר בל ילין כו' ומשמע דאילו הי' גם קצת מן הלילה בג"ע והי' נטרד בלילה לא הי' אפשר לומר עליו בל ילין והי' נחשב לן ביקר ואף דלא הי' שם כל הלילה ובאתי רק להעיר:

דף קיא.

זה הוא עושק זהו גזל כו', נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' כ"ו:

דף קיא:

כי עני הוא מי שהן באין לידי עניות ועשירות יצאו בהמה וכלים שאינן באין לידי עניות ועשירות, נ"ב דוגמת דרש זה הוריות ט' א' נאמר לא תגיע ידו כו' מי שבא לידי עניות ועשירות יצא נשיא ומשוח שאין באין לידי עניות:

דף קיב.

יכול אפי' לא תבעו כו', נ"ב ע' שו"ת עבודת הגרשוני סי' ז' עש"ה כל התשובה ומש"ש בסוף התשובה דשויעי מחויב עדיין לקבל הסחורה אף שעבר הזמן צ"ע דרק כאן דחיוב תשלום השכירות אינו על זמן פרטיי ולאו דלא תלין הוא דנאמר על זמן פרטיי על בוקר ראשון אבל גוף החיוב שמחויב לשלם לשכיר שכירתו הרי אינו בזמן פרטיי וע"כ נהי דמה שלא תבע השכיר ביום ראשון זהו הסכמה מצד השכיר שנתרצה שלא להיות נפרע ביום ההוא אבל הרי אין זה מחילה על גוף החוב ועדיין לו שפיר שכירותו אצל בעה"ב כ"ז שירצה לתבוע אבל בנידון דידי' שם דאין שם חיוב עצמיי רק שנתחייב ראובן על זמן פרטיי לתת לשמעון סחורה בזמן ההוא א"כ על זמן אחר הא לא הי' שם חיוב מעולם כלל ואם עבר הזמן ההוא יהי' גם ברצון שמעון מ"מ הרי נתבטל כל החיוב הקדום ואזל לי' ואם ירצה עתה ראובן לתת ושמעון לקבל עסק חדש הוא אבל החיוב הקדום אזל לי' ונתבטל ואין עוד חיוב מחמתו לא לראובן לתת ולא לשמעון לקבל כיון שנעשה רק על זמן ועבר הזמן וז"פ:

דף קיב:

אלא אר"נ אמר שמואל תקנות קבועות שנו כאן, נ"ב כעין ל' זה ב"ב ז' ב' דאר"נ אמר שמואל האחין שחלקו כו' והזהרו בהן שהלכות קבועות הן ושם לא שייך פירש"י דכאן ד"ה תקנות קבועות וצע"ק:

דף קיג:

כדרך שמסדרין בערכין כך מסדרין בבע"ח, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' ח' וז"ל מלוה ע"פ אינו גובה מן הלקוחות כו' אבל גובה הוא מן היורשים ומן הלוה אפי' מגלימא דעל כתפי' ודווקא אם יש לו ב' סרבלים אחד יפה יותר מדאי יקח הלוה הטוב ויתן למלוה הגרוע אבל אם אין לו אלא אחד גרוע לא יקח המלוה וישב הלוה ערום שגדול כבוד הבריות שדוחה את ל"ת שבתורה עכ"ל ונ' כוונתו דכיון דכבוד הבריות דוחה

לדאוריתא בשוא"ת כמבואר בברכות כ' א' לכן ה"נ דוחה למצות פריעת בע"ח ואין על הלוה מצוה ליתן להמלוה כסותו ולשבת ערום וכיון דאין עליו מצוה ממילא גם הב"ד אין גובין אותה ממנו דכל עיקר גביית ב"ד הוא רק מפאת דכפינן לי' בזה לקיים מצות פריעת בע"ח המוטלת עליו כמבואר כתובות פ"ו א' ומשא"כ כאן דאינו מצווה ממילא גם הב"ד איי גובין ולפי"ז הא דצריכינן כאן ללימוד מערכין לסדר בבע"ח הוא רק לעניין דברים הצריכין ללוה ואין בהם משום כבוד רק הם צורך גרידא אבל דברים שיש בהם משום כבוד בלאה"נ אין גובין כלל מטעמא דגדול כבוד הבריות כו' וכנ"ל וע"ש בברכות י"ט ב' דלגבי ממונא יש עוד לימוד מהשבת אבידה דכבוד הבריות דוחה למצוה שבממון אולם אין לדון משם דהמצוה רק להשיב לחבירו מה שנאבד ממנו לכאן דהוא לקח מחבירו הממון וחייב להחזירו דוודאי הוא חיוב גדול יותר ויש לדבר בדברי השו"ת מהר"ם ב"ב הנ"ל הרבה ובאתי פה רק לרשום ודע דאע"ג דחייב אדם למכור ביתו וכלי תשמישו לפרוע חובו כדרך סידור בע"ח מ"מ ה"מ בבע"ח אבל חיוב שנתחייב אדם לתת ממון לחבירו כגון נשבע לתת לבתו נדוניא וכדומה והיו לו מעות בשעת השבועה ואח"כ אבדו מעותיו אין מחייבין אותו למכור ביתו וכלי תשמישיו דאדעתא דהכי לא נשבע ומיהו הנשבע לפרוע חובו אם אין מוכר ביתו כו' כדי לפרוע אז לא לבד דמבטל מצות פריעת בע"ח רק גם יש כאן עבירת שבועה דכיון דמחויב מדינא למכור כו' כדי לפרוע כי נשבע לפרוע על דעת ואופן שמחייבו התורה לפרוע נשבע וכיון דמחויב מדינא גם למכור כו' כדרך סידור בע"ח לכן גם השבועה היתי' ע"ז ועובר גם חיוב השבועה כן יש ללמוד מדברי שו"ת הרא"ש כלל ח' אות ב' ואות ד' עש"ה ועמ"ש בזה בשו"ת הר"ם אלשיך סי' נ"ה עש"ה דדבריו צ"ע וע"ע שו"ת הרא"ש כלל ס"ח אות כ"ז ד"ה ומה אני וד"ה לשון אברהם עש"ה וצ"ע וע"ע שו"ת הריב"ש סי' ק"ג שכ' בפשיטות גם בנשבע על החיוב ממון לקיימו דמ"מ מסדרין כסדר בע"ח עש"ה וע"ע שו"ת חוט המשולש טור א' סי' מ"ג אות ה' וע"ע שו"ת חוט המשולש טור ג' סי' י"ז כ' ג"כ בפשיטות גם בשבועה דמסדרין וע"ע שו"ת מהרי"ק שורש פ"א מש"ש ואם יאמר האומר דאפי' אם יהי' הדין כך היכא שלא נשבע כו' עש"ה עד סוף התשובה:

דף קיד:

תוד"ה אמר כ' תימא לר"י כו', נ"ב ע' שו"ת רדב"ז ח"ו סי' ב' אלפים ר"ג וע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' מ"ג אות ב' וע' ס' בכור שור מס' עירוכין וע' בפי' האברבנאל לס' מורה נבוכים חלק א' פרק מ"ב עש"ה:

דף קטו.

תוד"ה וחייב כ' דכל מילתא כו', נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' תפ"ח:
שם כ' וי"ל דטעמא דאביי כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' של"ה מש"ש אהך דחבל סכינא דאשכבתא שחייבוהו להחזיר משום דברים העשוים לעשות בהם אוכל נפש דכל שעתא עבר עליו כנזיר בבית הקברות עכ"ל נ' שלא הבין ז"ל הטעם כמ"ש התוס' דרק בשוגג הואיל והי' זכי' בטעות או מטעם ניתוק או מטעם דלא מהני רק דלאו דלא יחבול איננו על החבלה לבד רק כ"ז שהוא אצלו עובר על גוף הלאו דכל שעה שמחזיקו נחשב חובל כנזיר בביה"ק דכל רגע ורגע עובר אלא יטמא וצריך ביאור באמת מנ"ל לומר כן כאן וע"ש עוד בתשובה הנ"ל דגם רבא מודה לאביי דצריך להחזיר רק במיקם בדינא עלי' הוא דפליג עש"ה:

דף קטז.

רש"י ד"ה חייב שתים כ' דהיינו נמי כלי אוכל נפש, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות סי' מ"ה וע' ערכי הכינוים ערך כלי וע' רש"י קידושין כ"ח ב' ד"ה בשר שור וע' תוס' לעיל מ"ו ב' ד"ה פירי:

דף קיז.

ויושב בבית, נ"ב ע' רש"י הטעם משום דהוי זה לא נהנה וזה לא חסר וע' תוס' ב"ב י"ב ב' ד"ה כגון מש"ש אבל הא פשיטא שיכול למחות בו כו':

דף קיח.

הגיעוך, נ"ב פירש"י הם שלך, וכזה בערכין כ"ז א' במשנה הגעתיך ופירש"י הרי היא שלך וע"ע פסחים ל"א ב' ואם אמר לו הגעתיך כו' ע"ש:
שם חיישי' שמא לא ימסרם יפה יפה, נ"ב ע' שו"ת צמח צדק סי' נ':
שם תוד"ה זמן ב"ד ל' יו"ם כ' ומכאן אנו למדים זמן ב"ד לפרוע חובו ולכמה דברים דהוי ל' יום, נ"ב נ' הטעם בפרעון חוב וכל כה"ג דאילו הי' הזמן פחות מל' יום הי' זה נחשב דחק ולחיצה שדוחקין אותו משא"כ אם יש לו זמן ל' יום ע' פסיקתא רבתי פיסקא דכי תשא דאמר היו מתחילים מראשו של אדר לגבות (השקלים) ותורמין בראשו של ניסן כדי שלא לדחוק את ישראל הי' מחזירין (גי' הגרא"ז מזהירין) את ישראל מר"ח אדר כו' והך דשקלים עצמו דמזהירין ל' יום קודם על נתינת השקל הוא עצמו ג"כ זה הדין

דעלמא דזמן ב"ד ל' יום ולכן גם בשקלים נותנים זה הזמן ועמ"ש בגליון סנהדרין ו' א' ונ' דזה ג"כ טעם הך דמכות ג' ב' דסתם הלואה שלשים יום והטעם משום דעל פחות מזה הוי ההלואה עצמה לחיצה ודחיקה שדוחקו לשלם בפחות מל' דזה נקרא דחק וכפסיקתא הנ"ל ויש בה הלואה עצמה מש"ה עניין לאו דלא תהי' לו כנושה דהוא על הלחץ והדחיקה לפרוע כמבואר לעיל נ"ט ב' וע"כ מחזקי' דסתמא הית' כוונתו על ל' יום מלבד במפרש אבל בסתמא מחזקי' מפאת החזקת כשרות שלא רצה לדוחקו דהית' כוונתו על ל' יום ומצינו כזה בהלואה עצמה עניין לאו דלא תהי' לו כנושה לעיל שלהי איזה נשך דמלוה בריבית עובר על לא תהי' כו' והיינו דכיון דדחוק לשלם מפאת הריבית חשיבא ההלואה. עצמה לחץ ודחק ויש בה משום לא תהי' כו' וע"כ כעין זה הוא ג"כ בהלואה אפחות מל':

דף קיט.

ובלבד שלא יאנס, נ"ב מעין זה חולין מ"ה א' ובלבד שלא תאנס: